

**UCHWAŁA NR XXX/281/2020
RADY GMINY WĄGROWIEC**

z dnia 21 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wągrowiec na lata 2021-2030

Na podstawie art. 18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 i poz. 1378) oraz 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 202 r. poz. 1876), Rada Gminy Wągrowiec uchwala co następuje:

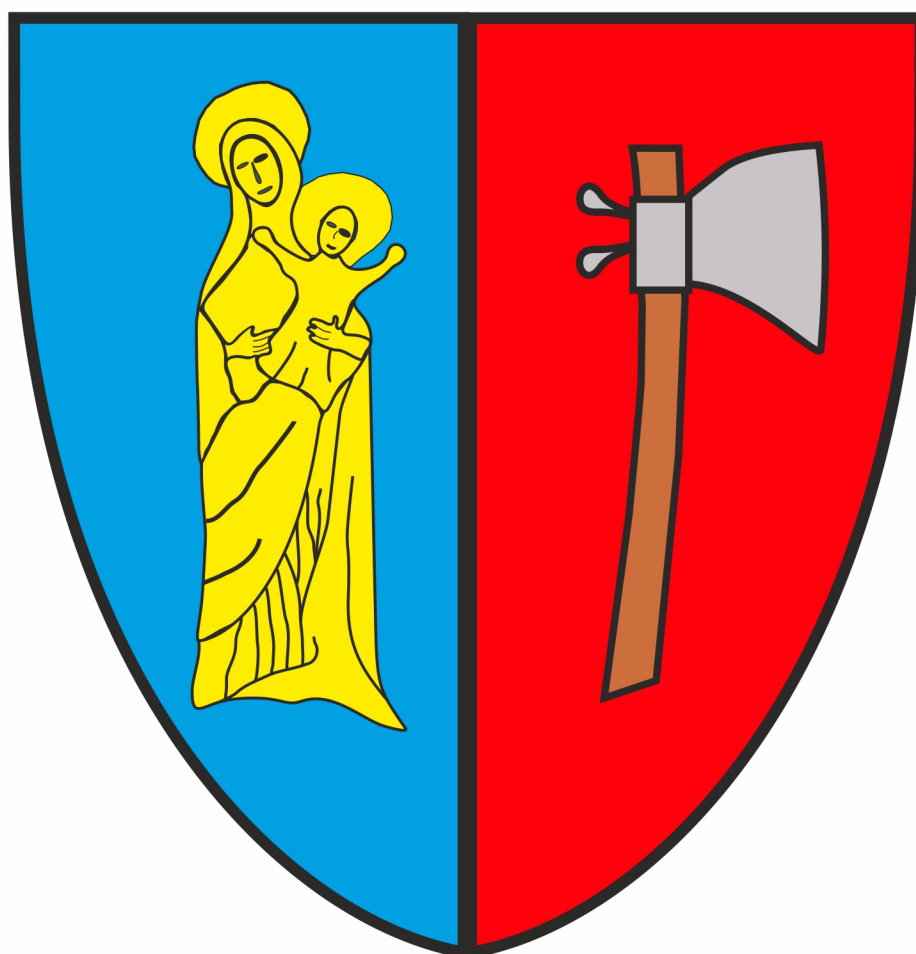
§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wągrowiec na lata 2021-2030 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wągrowiec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady Gminy

Jerzy Łukaszczyk

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WĄGROWIEC na lata 2021-2030

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1.Diagnoza sytuacji społecznej gminy Wągrowiec	5
1.1. Charakterystyka gminy Wągrowiec	5
1.1.1. Położenie	5
1.1.2. Powierzchnia	7
1.1.3. Demografia	7
1.1.4. Turystyka	10
1.1.5. Gospodarka	12
1.1.6. Oświata	14
1.1.7. Ochrona zdrowia	18
1.1.8. Zasoby mieszkaniowe	19
1.1.9. Jednostki wsparcia społecznego	20
1.2. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Wągrowiec	25
1.2.1. Ubóstwo	27
1.2.2. Bezrobocie	28
1.2.3. Osoby starsze, niesamodzielne, niepełnosprawne	34
1.2.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	37
1.2.5. Alkoholizm	39
1.2.6. Przemoc w rodzinie	42
1.3. Analiza SWOT	46
1.4. Podsumowanie części diagnostycznej	48
2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	48
3. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki niezbędnych działań	50
3.1. Rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej poprzez profesjonalizację pomocy społecznej	51
3.2. Wspieranie rodzin będących w kryzysie poprzez pomoc osobom i rodzinom bezradnym w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienie pozycji	

dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	51
3.3. Integracja społeczna.....	53
3.4. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych przez wzmacnianie samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych, aktywizacja osób niepełnosprawnych	54
3.5. Sposób realizacji strategii	55
3.5.1. Ramy finansowe	57
3.5.2. Monitoring strategii	57
3.5.3. Uwagi końcowe	58

WPROWADZENIE

Samorządy terytorialne egzystują obecnie w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się wysoką dynamiką zmian, powodującą niepewność kierunków funkcjonalnych przekształceń jednostek administracyjnych i determinującą jakość życia lokalnych wspólnot. W takiej rzeczywistości istotnego znaczenia nabiera umiejętność wczesnego rozpoznawania zagrożeń i dostrzegania szans rozwojowych obszaru gminy. Zadania w tym zakresie realizowane są między innymi dzięki zarządzaniu strategicznemu, opartemu na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli określonych strategii, umożliwiających funkcjonalne dostosowywanie się jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu.

W obszarze polityki społecznej, na poziomie gminnym podstawową rolę w zarządzaniu strategicznym pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych. Zgodnie z art. 16b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinna ona zawierać przede wszystkim: diagnozę sytuacji społecznej w gminie, prognozę zmian w zakresie problemów nią objętych, a także określenie celów strategicznych tych zmian, kierunków podejmowanych działań, sposobów i wskaźników ich realizacji oraz ram finansowych. Jednocześnie dokument ten stanowi tzw. materiał wyjściowy do opracowywania szczegółowych programów i projektów w obrębie zadań pomocy społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych, opracowana dla gminy Wągrowiec skupia się na zdefiniowaniu tych działań, które należy podjąć, aby umożliwić mieszkańcom samorządu – indywidualnym jednostkom i rodzinom, przezwyciężenie trudnych dla nich sytuacji życiowych, w jakich wymagają oni wsparcia, a tym samym stworzyć warunki sprzyjające rozwojowi społecznemu. Jest ona jednocześnie zorientowana na rozszerzanie i pogłębianie różnych form pracy socjalnej, a także na współpracę z instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze polityki społecznej.

W procesie opracowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Wągrowiec dokonano kolejno: diagnozy i identyfikacji podstawowych problemów społecznych, analizy silnych i słabych stron polityki społecznej (SWOT), a także ustalenia celów strategicznych oraz kierunków działań. Prezentowana strategia obejmuje okres do 2030 r., uwzględniając specyfikę zmian społecznych oraz konieczność dostosowania jej do innych dokumentów programowych, tworzonych na poziomach: eu-

ropejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Umożliwia ona jednocześnie ubieganie się o środki zewnętrzne.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wągrowiec wpisuje się elementarnie w Strategię Rozwoju Gminy Wągrowiec na lata 2020-2030 podjętej Uchwałą Nr XXVII/242/2020 Rady Gminy Wągrowiec z dnia 22 października 2020 r.

1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY WĄGROWIEC

Diagnoza społeczna wymaga wieloperspektywicznego wskazania poszczególnych aspektów funkcjonowania mieszkańców wybranego regionu – przede wszystkim w kontekście przejawianych przez nich trudności i problemów codziennej egzystencji, pozostających w bezpośredniej i pośredniej korelacji z warunkami geograficznymi, ekonomicznymi czy społecznymi, w jakich jest ona realizowana. Dla potrzeb niniejszego opracowania dokonano charakterystyki diagnostycznej gminy Wągrowiec. W realizacji założeń badawczych posłużono się analizą materiałów źródłowych oraz danych statystycznych, które znajdują się w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i udostępnionych przez instytucje z nim współpracujące.

1.1. Charakterystyka gminy Wągrowiec

1.1.1. Położenie

Gmina Wągrowiec jest jednostką administracyjną powiatu wągrowieckiego, przynależnego do województwa wielkopolskiego. Ma ona charakter wiejski i tworzą ją 43 sołectwa, w obrębie których ulokowanych jest 65 miejscowości. Łącznie gmina zajmuje terytorium 347,75 km², co stanowi 33,41% powierzchni całego powiatu (rysunek 1).

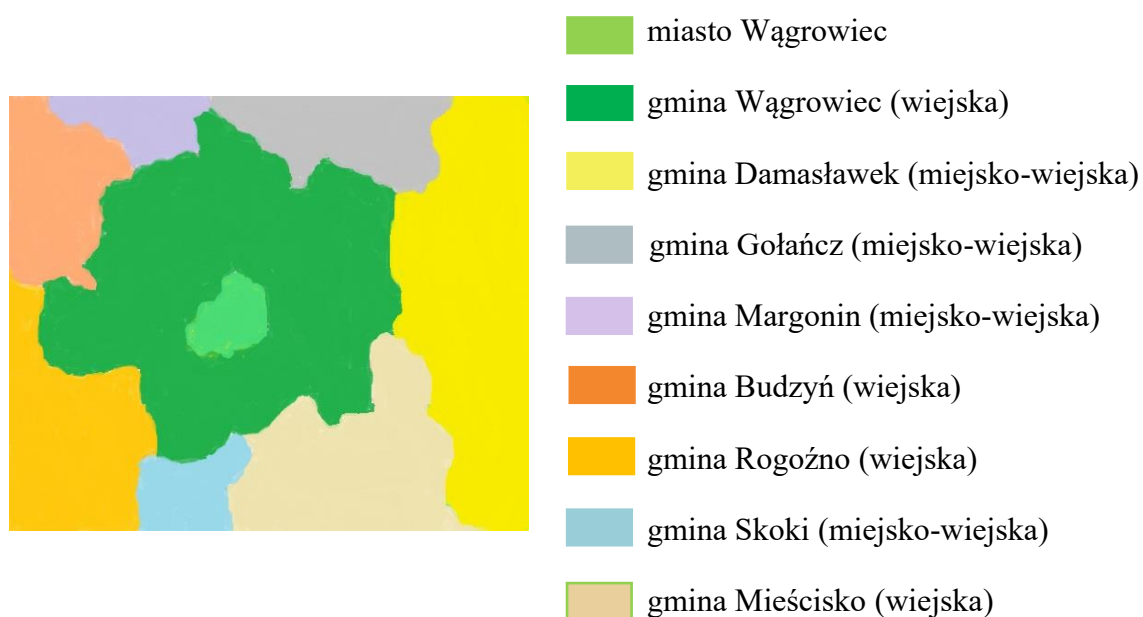
Rys. 1. Sołectwa gminy Wągrowiec

Źródło: Urząd Gminy Wągrowiec.

Gmina Wągrowiec graniczy z siedmioma innymi gminnymi jednostkami administracyjnymi: Damasławkiem, Gołańczą, Margoninem, Budzynie, Rogoźnem, Skokami oraz Mieściskiem (rysunek 2). Są to zarówno gminy wiejskie, jak i miejsko-wiejskie, które współpracują z wągrowieckim samorządem terytorialnym, w ramach zawieranych umów i porozumień, przyczyniających się jednocześnie do zwiększania szans czy możliwości rozwoju gospodarczego oraz społecznego całego regionu.

Rys. 2. Samorzady graniczące z gminą Wągrowiec

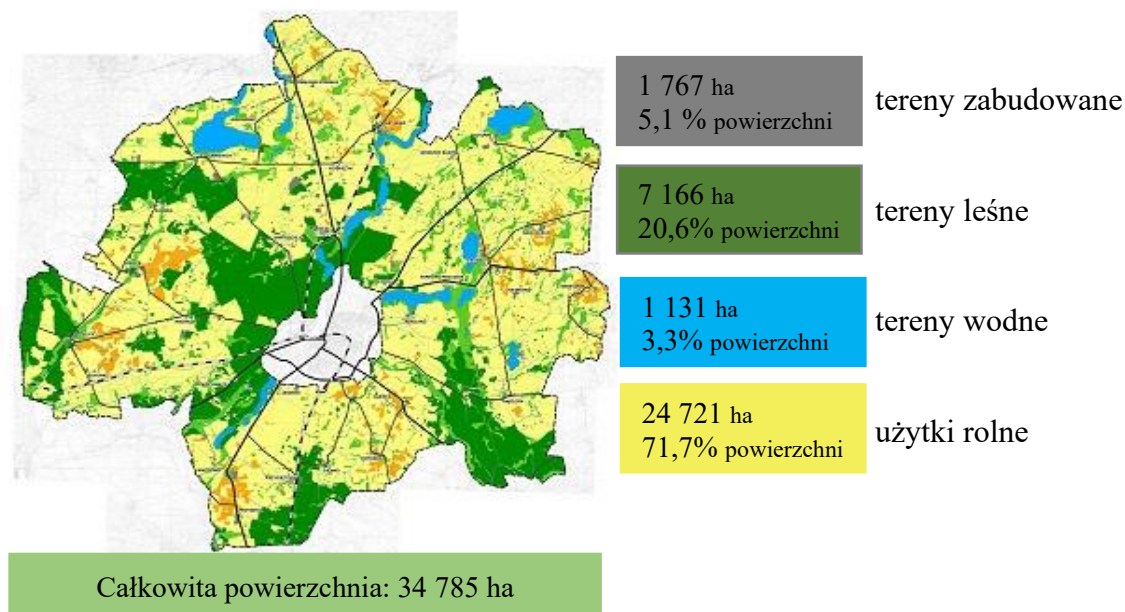
Źródło: opracowanie własne.

Szczególną właściwością terytorialną gminy Wągrowiec jest jej położenie na pograniczu dwóch województw: wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego. Dzięki temu mieszkańcy mają stosunkowo łatwy i szybki dostęp do dużych aglomeracji miejskich, takich jak: Poznań, Piła, Bydgoszcz czy Toruń, z którymi prezentowaną gminę łączą zarówno drogi szybkiego ruchu, jak i transport kolejowy oraz autobusowy. Łącznie przebiega przez nią: 186 km dróg gminnych, 112 km dróg powiatowych i 5 dróg wojewódzkich. Większość z nich posiada ulepszoną nawierzchnię i dobre parametry techniczne, pozwalające na bezpośredni dojazd do każdej z gminnych miejscowości, a tym samym zwiększające znacznie atrakcyjność gospodarczą prezentowanego regionu oraz ułatwiające codzienną egzystencję jego mieszkańcom.

1.1.2. Powierzchnia

Gmina Wągrowiec jest samorządem wiejskim, co oznacza, że tworzą ją tylko takie miejscowości, które nie posiadają praw miejskich. Mają one przede wszystkim charakter rolniczy, co wynika głównie z ukształtowania terenu. Przeważają tu użytki rolne oraz lasy, a zdecydowanie mniejszą część tego regionu zajmują tereny zabudowane oraz akweny wodne (rysunek 3). Taka forma ukształtowania powierzchni sprzyja rozwojowi rolnictwa, ale także powoduje jego atrakcyjność w obszarze turystyki, szczególnie dla usług agroturystycznych, które są coraz popularniejszą formą spędzania wolnego czasu – głównie dla osób zamieszkujących duże aglomeracje miejskie.

Rys. 3. Ukształtowanie terenu gminy Wągrowiec

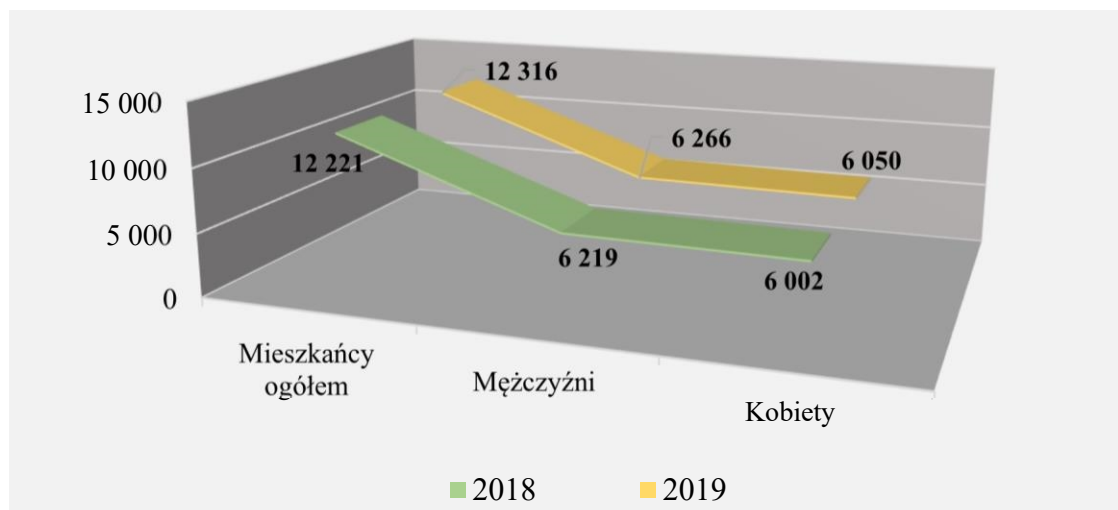

Źródło: Urząd Gminy Wągrowiec.

1.1.3. Demografia

Gmina Wągrowiec jest trzecim pod względem ludności gminnym samorządem terytorialnym powiatu wągrowieckiego. Ogólna liczba jego mieszkańców w grudniu 2019 r. wynosiła 12 316 osób i wzrosła o 0,8% w porównaniu z danymi statystycznymi uzyskanymi w czwartym kwartale 2018 r., gdy zamieszkiwało ją 12 221 osób (wykres 1). Przy czym liczby wskazują, że w obu analizowanych przedziałach czasowych ilościowo nieznacznie dominowali mężczyźni.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Wągrowiec ogółem i wg. płci

Źródło: dane GUS.

Struktura ludności gminy Wągrowiec analizowana pod względem wieku wskazuje, że największą grupę jej mieszkańców w obu prezentowanych przedziałach czasowych tworzą jednostki w wieku produkcyjnym, które stanowią przeszło 61% ogółu. Natomiast osoby poniżej 18. roku życia liczebnie obejmują prawie 22% całej społeczności prezentowanego samorządu, a przedstawiciele wieku poprodukcyjnego – średnio 16%. Ilościowa analiza porównawcza wykazała jednocześnie, że największy przyrost pod względem liczebności w latach 2018-2019 odnotowano w grupie seniorów i wyniósł on 0,5%, a najmniejszy wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym – 0,1% (tabela 1).

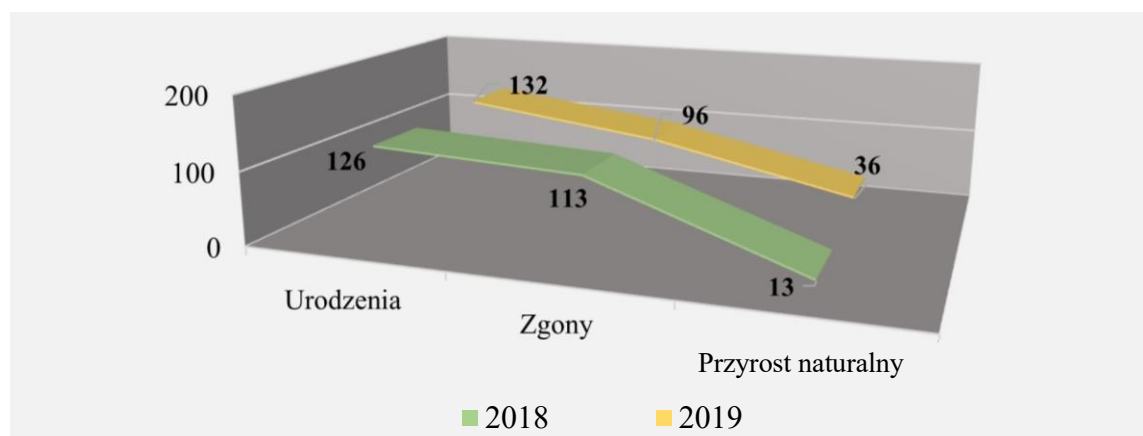
Tabela 1. Liczba ludności gminy Wągrowiec wg wieku i płci

Wiek	2018 r.			2019 r.		
	K	M	Razem	K	M	Razem
Przedprodukcyjny (0 – 17 lat)	1 312	1 375	2 687	1 329	1 377	2 706
Produkcyjny (K: 18-60 lat, M: 18-65 lat)	3 439	4 185	7 624	3 434	4 192	7 626
Poprodukcyjny (K: < 60 lat, M: < 65 lat)	1 251	659	1 910	1 287	697	1 984
OGÓŁEM	6 002	6 219	12 221	6 050	6 266	12 316

Źródło: dane GUS.

Przedstawione dane statystyczne wyraźnie wskazują, że gmina Wągrowiec jest społecznością starzejącą się, co oznacza, że wraz z upływem lat zmniejszać się będzie liczba osób zdolnych do pracy, ale też wzrośnie ilość seniorów, którzy mogą wymagać zintensyfikowanej opieki i wsparcia ze strony lokalnych instytucji społecznych. Jednocześnie warto przy tym wskazać, że w 2019 roku współczynnik dynamiki demograficznej w prezentowanym regionie administracyjnym, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosił 1,4 i był nieznacznie większy od średniej dla województwa oraz zdecydowanie wyższy dla tego samego wskaźnika liczonego wobec średniej krajowej. W latach 2018-2019 dostrzeżono także silny wzrost wartości przyrostu naturalnego, co oznacza, że odnotowano zdecydowanie więcej urodzeń niż zgonów (wykres 2).

Wykres 2. Przyrost naturalny w gminie Wągrowiec

Źródło: dane GUS.

Ważnym wskaźnikiem w analizie demograficznej jest również saldo migracji – wewnętrznych oraz zagranicznych, obrazujące ruchliwość przestrzenną ludności. Statystyczne dane liczbowe dla gminy Wągrowiec ukazują, że na przestrzeni lat 2018-2019 zdecydowanie wzrosła liczba osób meldujących się na stałe na jej terenie i jednocześnie zmalała ilość ludności zmieniających miejsce zamieszkania. Sytuacja ta spowodowała, iż saldo migracji wewnętrznych z ujemnego zmieniło się na dodatnie, a w przypadku migracji zagranicznych – z wartości dodatniej uległo wyzerowaniu (tabela 2). Podkreślić należy jednak, że liczba mieszkańców gminy Wągrowiec wyjeżdżających na stałe poza granice Polski to tylko jednostkowe przypadki, dlatego też dostrzeżona zmiana salda nie ma wymiernego przełożenia na rzeczywisty obraz demograficzny.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych dla gminy Wągrowiec

Wskaźnik migracji	2018 r.		2019 r.	
	Migracja wewnętrzna	Migracja zagraniczna	Migracja wewnętrzna	Migracja zagraniczna
Wymeldowanie na stałe	187	0	171	1
Zameldowanie na stałe	150	2	232	1
Saldo migracji	- 37	2	61	0

Źródło: dane GUS.

Poszczególne zjawiska demograficzne, zobrazowane w wynikach statystycznych dla gminy Wągrowiec, wskazują na perspektywiczne szanse rozwoju społecznego w tym regionie administracyjnym. Zwiększająca się liczba jego mieszkańców oraz dodatnie wartości dla przyrostu naturalnego i salda migracji sugerują, że ludność ma w wystarczającym stopniu zapewniane możliwości egzystencji na zadowalającym ją poziomie. Dzięki temu coraz więcej ludzi inwestuje tu w rodzinę i biznes oraz na stałe osiedla się na terenie tej gminy, wiążąc z nią swoją przyszłość i tym samym w dużej mierze wpływając na jej stabilność ekonomiczną czy gospodarczą.

1.1.4. Turystyka

Niezwykle ważnym elementem funkcjonalnej rzeczywistości gminy Wągrowiec są walory turystyczne. Tworzące jej krajobraz lasy oraz jeziora i rzeki, sprzyjają uprawianiu sportów wodnych oraz wędkarstwu a liczne obiekty cenne kulturowo zachęcają do zwiedzania i poznawania ciekawostek historycznych, obecnych w dziejach Polski. Walory krajobrazowe i poznawcze gminy Wągrowiec wykorzystywane są w tworzeniu ścieżek edukacyjnych oraz szlaków rowerowych, konnych i wodnych (tabela 3). Świeże powietrze i bliskość natury, przy jednoczesnej możliwości poszerzenia swojej wiedzy o polskiej historii, wspólnie kształtują wysoki poziom atrakcyjności turystycznej tego regionu. Sprzyja jej również bliskie sąsiedztwo dużych miast; ich mieszkańcy coraz częściej poszukują możliwości spędzenia wolnego czasu z dala od miejskiego zgiełku. Dzięki temu w gminie Wągrowiec może rozwijać się agroturystyka, przyczyniająca się do powstawania nowych miejsc pracy dla jej mieszkańców - tym samym też w prezentowanym regionie pozytywnie kształtuje się rzeczywistość ekonomiczna i gospodarcza

Tabela 3. Walory turystyczne gminy Wągrowiec

OBSZAR TURYSTYKI	PUNKTY TURYSTYCZNE
Ścieżki edukacyjne	– ścieżka przyrodnicza „Bracholińska Ostoja” – Pszczelarska Ścieżka Edukacyjna w Kiedrowie – ścieżka edukacyjna „Galeria Budek Łęgowych nad Jeziorem Łęgowskim – ścieżka edukacyjna „Zawilec” Sienno-Łosiniec – aleja edukacyjna „Ratujmy Kasztanowce w Grylewie” – punkt edukacyjny „Remiza dla Zwierząt w Werkowie” – ścieżka edukacyjna „Kropelka” w Grylewie – ścieżka dydaktyczna „Segreguję, bo wiem” w Toniszewie
Ścieżki rowerowe	– szlak Wągrowiec-Rgielsko-Nowa Wieś-Bracholin-Łekno-Tarnowo Pałuckie-Kaliska-Wągrowiec (25km) – szlak wokół jeziora Durowskiego (11km) – szlak Wągrowiec-Aleja Brzozowa-Bukowiec-Danabórz-Kobylec-Durowo-Wągrowiec (22km) – szlak Wągrowiec-Bobrowniki-Rudnicze-Potulice-Runowo-Jakubowo-Mikołajewo-Wiatrowiec-Wągrowiec (35km) – szlak Wągrowiec-Ostrowo Młyn-Żelazka-Wiatrowo-Przysieczyn-Długa Wieś-Wągrowiec (16km) – Wągrowiec-Kaliska-Tarnowo Pałuckie-Plebanki-Krosno-Bukowiec-Durowo-Wągrowiec (15km)

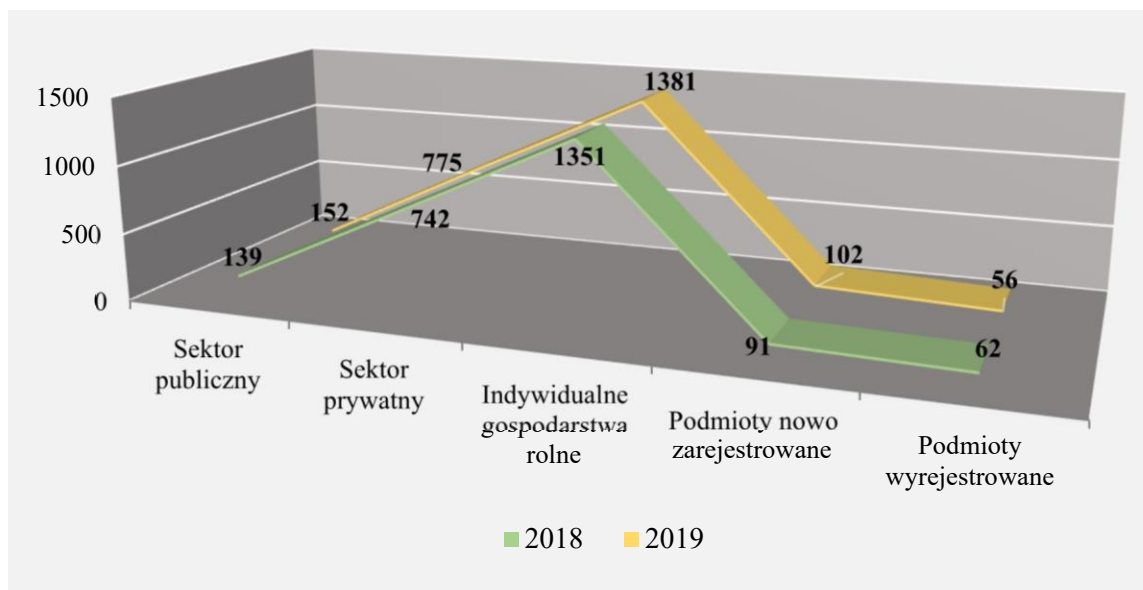
Szlaki wodne	– szlak rzeką Strugą Gołaniecką – szlak rzeką Nielbą – szlak rzeką Wełną – jezioro Koszańskie
Wędkarstwo	– jezioro Kobyleckie – jezioro Bracholińskie – jezioro Kaliczańskie – jezioro Grylewskie – jezioro Bukowieckie – jezioro Durowskie
Szlak konny	– szlak Przysieczyn-Wiatrowo-Wiatrowo Las (10km)
Zabytki i miejsca historyczne	– XVI-wieczny kościół św. Piotra i Pawła w Łeknie – Łekneński kompleks osadniczy - wykopaliska archeologiczne – XIII-wieczny kościół św. Mikołaja w Tarnowie Pałuckim – zespół architektoniczny w Łaziskach – XVIII-wieczny pałac i park krajobrazowy w Wiatrowie – późnobarokowy dwór, park krajobrazowy i neogotycki kościół parafialny w Grylewie – dawny wiatrowy młyn w Bracholinie – grodzisko w Danaborzu – 1400 stanowisk archeologicznych: 280 osad, 60 cmentarzy, 360 punktów osadniczych, 1360 śladów osadniczych

Źródło: UG Wągrowiec.

1.1.5. Gospodarka

Turystyka nie jest jedynym dominującym sektorem gospodarki, który kształtuje ekonomiczne funkcjonowanie lokalnych społeczności gminy Wągrowiec. Największy wpływ na jej specyfikę gospodarczą ma ukształtowanie terenu tego regionu, determinujące wiodącą rolę rolnictwa – szczególnie indywidualnego. Dodatkowo należy wspomnieć o podmiotach gospodarki narodowej – sektorów publicznego i prywatnego, wpisanych do rejestru REGON. Analiza ilościowa wskazuje przy tym, że ich liczba corocznie wzrasta. Obrazem tego jest między innymi stosunek podmiotów nowo rejestrowanych do tych wyrejestrowywanych (wykres 3).

Wykres 3. Podmioty przestrzeni gospodarczej gminy Wągrowiec

Źródło: dane GUS.

Przestrzeń gospodarczą gminy Wągrowiec tworzą przede wszystkim jednostki fizyczne, prowadzące własną działalność; stanowią one przeszło 83% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej, funkcjonujących w jej obrębie. Zdecydowanie najprężniej rozwija się tu sektor budownictwa oraz handel detaliczny i hurtowy. Znaczna liczba przedsiębiorstw zajmuje się również przetwórstwem przemysłowym czy transportem i gospodarką magazynową, a także działa w obszarach: rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. Pozostałe sektory gospodarcze mają głównie charakter usługowy – ilościowo dopasowując się do potrzeb lokalnych wspólnot (tabela 4).

Tabela 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Wągrowiec

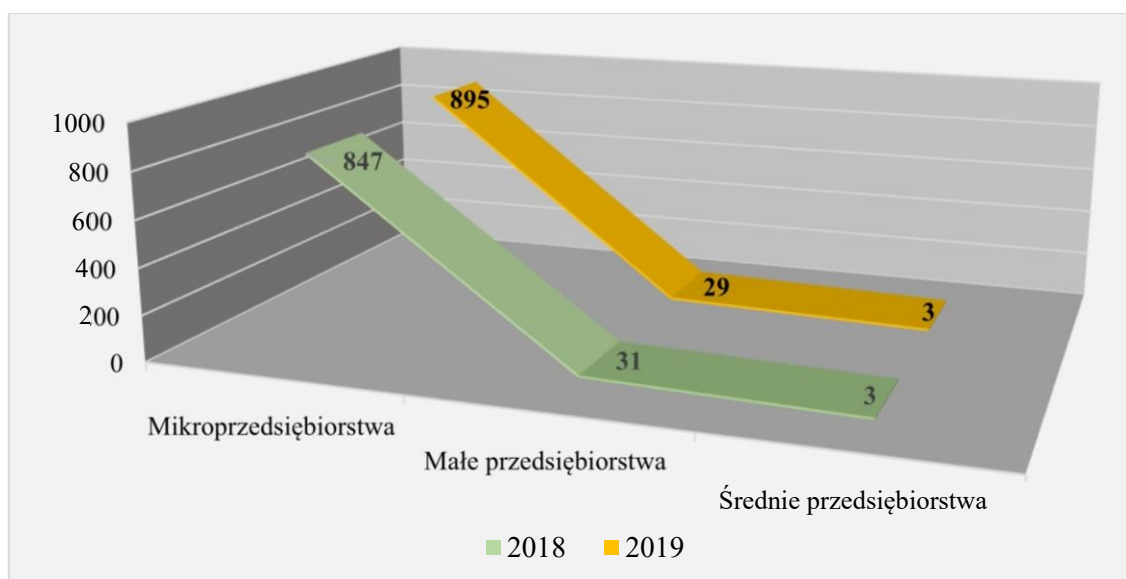
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE WŁASNĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	
	2018 r.	2019 r.
Budownictwo	166	184
Handel detaliczny i hurtowy	135	138
Przetwórstwo przemysłowe	79	80
Transport i gospodarka magazynowa	68	70
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	51	50
Naprawa pojazdów samochodowych	45	35

Działalność profesjonalna, naukowa, techniczna	36	43
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	28	39
Usługi administracyjne	23	26
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	24	22
Hotelarstwo, agroturystyka i usługi gastronomiczne	20	19
Edukacja	15	19
Informacja i komunikacja	10	10
Działalność kulturalno-rekreacyjna	10	8
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	6	6
Obsługa rynku nieruchomości	2	4
Pozostała działalność	24	22
OGÓŁEM	742	775

Źródło: dane GUS.

W obrazie podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujących w gminie Wągrowiec, dostrzega się obecność trzech rodzajów przedsiębiorstw: mikro (0-9 pracowników), małych (10-49 pracowników) oraz średnich (50-249 pracowników). Przy czym zdecydowanie dominującą ich formę stanowią firmy typu mikro (wykres 4). Brak dużych przedsiębiorstw w strukturze podmiotów gospodarczych gminy Wągrowiec w znacznym stopniu determinuje jej budżet oraz kształtuje rynek pracy. Firmy typu mikro płacą niższe podatki i posiadają też przede wszystkim charakter rodzinny, co może ograniczać ilość dostępnych na lokalnym rynku miejsc pracy i kształtować wyższą stopę bezrobocia.

Wykres 4. Wielkość podmiotów gospodarki narodowej w gminie Wągrowiec

Źródło: dane GUS.

Lokalny charakter podmiotów, które tworzą przestrzeń gospodarczą gminy Wągrowiec – choć może negatywnie wpływać na lokalny rynek pracy, posiada również wiele korzystnych cech. Zewnętrzny kapitał zawsze powoduje większe ryzyko ekonomiczne – szczególnie, że duże przedsiębiorstwa negocjując formy i zasady inwestycji często narzucają własne warunki współpracy, niekoniecznie w pełni opłacalne dla samorządu. Natomiast działania małych, lokalnych firm ukierunkowane są zazwyczaj przede wszystkim na potrzeby gminnych wspólnot i stąd też mogą być one efektywnymi partnerami dla gmin w realizacji zadań, związanych z rozwojem gospodarczym. Mikroprzedsiębiorstwa to potencjał ekonomiczny samorządów terytorialnych – dla szeroko pojmowanego dobra lokalnych społeczności należy je wspierać i rozwijać.

1.1.6. Oświata

Regionalny rozwój gospodarczy silnie powiązany jest z umiejętnością dostrzegania i wzmocnienia potencjału społecznego, który w dużej mierze tworzą pokolenia najmłodsze - dzieci i młodzież. Dbanie o ich edukację i zapewnianie jej powszechności – szczególnie w aspekcie dostępu do poszczególnych placówek edukacyjnych, powinny być zatem priorytetowymi zadaniami administracji państwowej i samorządowej.

Zgodnie z art. 35 ust.2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe, w Polsce obowiązek szkolny rozpoczyna się w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do

osiągnięcia przez ucznia 18. roku życia – w tym roku bowiem prawnie zakończeniu ulega obowiązek nauki (art. 35 ust.1). Poziom i jakość realizacji tych obowiązków w dużym stopniu kształtowane są przez stopień dostępności dzieci i młodzieży do placówek edukacyjnych – kwestia ta wydaje się być szczególnie ważna dla społeczności wiejskich, które lokalizacyjnie potrafią być oddalone od najbliższych szkół podstawowych nawet o kilkanaście kilometrów, a w przypadku wyższych szczebli nauki – odpowiednie placówki edukacyjne mogą znajdować się jeszcze dalej. Ograniczenia w dostępie do podmiotów szkolnictwa – szczególnie na szczeblach ponadpodstawowych, mogą silnie negatywnie wpływać na aspiracje edukacyjne dzieci i młodzieży, kształtując tym samym pośrednio ich przyszłość zawodową i jakość życia w okresie dorosłości.

W gminie Wągrowiec osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią prawie 22% ogółu lokalnej społeczności – w tym przeszło 9% mieszkańców to dzieci objęte obowiązkiem szkolnym. Realizują go one w sześciu gminnych szkołach podstawowych oraz w pozagminnej placówce zlokalizowanej w mieście Wągrowiec. Przy czym w roku szkolnym 2018/2019 funkcjonował jeszcze oddział klasy III gimnazjum w Rąbczynie, który został obecnie zamknięty – ze względu na reformę systemu oświaty, przeprowadzoną w 2017, znoszącą obowiązkową edukację szkolną na poziomie gimnazjalnym (tabela 5).

Tabela 5. Realizacja obowiązku szkolnego w gminie Wągrowiec

LOKALIZACJA ODDZIAŁU PRZEDSZKOLNEGO PRZY SZKOLE PODSTAWOWEJ	LICZBA DZIECI	
	2018/2019	2019/2020
Wągrowiec	305	232
Wiatrowo	63	66
Łaziska	73	72
Pawłowo Żońskie	173	163
Łekno	287	302
Sienno	61	63
Żelice	244	225
Rąbczyn	32	0
OGÓŁEM	1 234	1123

Źródło: UG Wągrowiec.

Zgodnie z przedstawionymi wyżej regulacjami ustawowymi, obowiązek nauki obejmuje również osoby, które ukończyły szkołę podstawową, ale nie osiągnęły jeszcze 18. roku życia. W takich przypadkach jest on realizowany w publicznych bądź niepublicznych szkołach ponadpodstawowych albo też w formie przygotowania zawodowego u pracodawcy (art. 36 ust.9 ustawy o Prawie oświatowym). W gminie Wągrowiec objętych takim obowiązkiem jest prawie 13% całej społeczności lokalnej tego samorządu. Młodzież kontynuuje tu naukę w różnych placówkach ponadpodstawowych, zlokalizowanych w miejscowościach pozagminnych.

Polski system oświaty obejmuje też wychowanie przedszkolne. Zgodnie z art. 31 ust.1 ustawy o Prawie oświatowym obejmuje ono dzieci od 3 do 6 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach także 2,5-latków (art. 31 ust. 3). Realizacja zadań wychowania przedszkolnego odbywa się w: przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych formach wychowania przedszkolnego (art. 31 ust.1). Przy czym w jego zakresie znajduje się też obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, którym objęte są sześciolatki (art. 31 ust.4). Działania związane z organizacją możliwości skorzystania z prawa do pobytu w placówce przedszkolnej oraz realizacją obowiązku przedszkolnego, należą do zadań własnych samorządów gminnych (art. 31 ust.8).

W gminie Wągrowiec dzieci w wieku przedszkolnym stanowią przeszło 3% ogółu jej mieszkańców. Objęte są one opieką dwóch przedszkoli oraz pięciu oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych – w tym jednym pozagminnym (tabela 6).

Tabela 6. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w gminie Wągrowiec

LOKALIZACJA SZKOŁY PODSTAWOWEJ	LICZBA DZIECI OBJĘTYCH OBOWIĄZKIEM SZKOLNYM	
	2018/2019	2019/2020
Wągrowiec	0	25
Wiatrowo	37	38
Łaziska	33	39
Pawłowo Żońskie	68	78
Łekno	131	127
Sienno	31	30
Żelice	82	74
OGÓŁEM	382	411

Źródło: UG Wągrowiec.

Ważny elementem polskiego systemu oświaty jest także szkolnictwo specjalne, które zapewnia możliwości edukacyjne bądź rewalidacyjne dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Regulacje prawne określają, że przysługuje im możliwość korzystania zarówno z opieki przed-szkolnej, jak i są one objęte obowiązkiem szkolnym oraz obowiązkiem nauki. Inne niż w stosunku do dzieci zdrowych, są jedynie zasady, zgodnie z którymi odbywa się ich edukacyjne funkcjonowanie, ułożone przede wszystkim w przepisach ustawy o Prawie oświatowym oraz w odpowiednich rozporządzeniach i zarządzeniach MEN.

W gminie Wągrowiec dzieci niepełnosprawne stanowią przeszło 5% ogółu mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (tabela 7). W miarę swoich możliwości realizują one obowiązek szkolny w placówkach oświatowych dla których organem prowadzącym jest Gmina Wągrowiec. Warto zaznaczyć, że na terenie Gminy Wągrowiec placówką dostosowaną do specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci jest Punkt Rozwoju i Terapii Dziecka "Niebieska Wyspa" Niepubliczne Przedszkole. Dzieci, których potrzeby edukacyjne tego wymagają dowożone są do innych ościennych miejscowości – głównie do Wągrowca, gdzie zlokalizowane są szkoły specjalne i ośrodki szkolno-wychowawcze. Przy czym bezpłatny transport osób niepełnosprawnych do placówek edukacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych zapewnia samorząd gminny, gdyż zgodnie z ustawą o Prawie oświatowym zadanie to należy do jego obowiązków (art. 39 ust. 4).

Tabela 7. Dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w gminie Wągrowiec

FORMA EDUKACJI	LICZBA OSÓB Z ORZECZENIEM O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO	
	2018/2019	2019/2020
Wychowanie przedszkolne	5	9
Obowiązek nauki (w tym obowiązek szkolny)	40	40
Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze	0	0
OGÓŁEM	45	49

Źródło: UG Wągrowiec.

Analiza danych ilościowych wskazuje, że system oświaty w gminie Wągrowiec tworzą przede wszystkim placówki edukacyjne i wychowawcze umożliwiające realizację obowiązku szkolnego oraz prawa do opieki przedszkolnej. W jej przestrzeni społecznej nie funkcjonują natomiast szkoły ponadpodstawowe oraz placówki zapewniające edukację i rewalidację dzieciom ze specjalnymi potrzebami. Zadania w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego oraz te, wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, realizowane są w gminach ościennych – głównie w mieście Wągrowiec.

1.1.7. Ochrona zdrowia

Obok systemu oświaty, kolejnym ważnym aspektem działań samorządu gminnego, realizowanych wobec lokalnych społeczności jest opieka zdrowotna. Zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ochrona zdrowia służy zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej i jest jednym z istotnych zadań własnych gminy. Ich podstawę prawną stanowią także zapisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., w których nakłada się na władze publiczne – w tym również na samorządy terytorialne, obowiązek: realizacji podmiotowego prawa każdej jednostki do ochrony zdrowia (art. 68 ust.1) oraz zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (art. 68 ust.2).

Wiejski charakter gminy Wągrowiec w znacznym stopniu determinuje poziom wykonywanych zadań w zakresie ochrony zdrowia jej mieszkańców. Na terenie tego samorządu funkcjonują dwie Przychodnie Medycyny Rodzinnej - wspomagane przez pielęgniarki środowiskowe, które udzielają osobom potrzebującym pomocy medycznej w miejscu ich zamieszkania odwiedzają i jednocześnie współpracują z pracownikami socjalnymi. W trosce o zdrowie swoich mieszkańców Gmina Wągrowiec w roku 2015 poniosła nakłady na kompleksową modernizację Ośrodka Zdrowia w Łeknie . Na rok 2021 zaplanowano środki finansowe na modernizację drugiego Ośrodka Zdrowia w Żelicach. Mimo tego, że obiekty są dwa Gmina dokłada wszelkich starań aby mieszkańcy gminy mieli zapewnioną choć podstawową opiekę medyczną. W ramach szeroko rozumianej profilaktyki do mieszkańców gminy trafiają wszystkie informacje o realizowanych kampaniach prozdrowotnych. W gminie Wągrowiec dodatkowo zlokalizowane są również nieliczne punkty apteczne, które zapewniają dostęp do lekarstw i innych środków medycznych (tabela 8).

Tabela 8. Podmioty ochrony zdrowia w gminie Wągrowiec

RODZAJ PODMIOTU	LICZBA PODMIOTÓW OCHRONY ZDROWIA	
	2018	2019
Przychodnie Medycyny Rodzinnej	2	2
Pielęgniarki środowiskowe	2	2
Punkty apteczne	2	2
OGÓŁEM	6	6

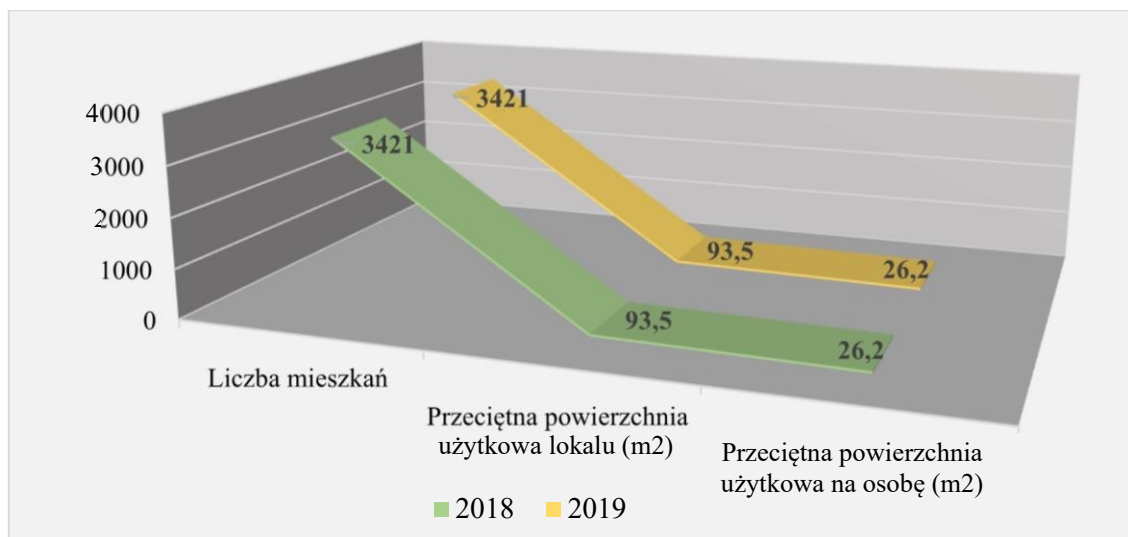
Źródło: UG Wągrowiec

Zadania z zakresu ochrony zdrowia, realizowane przez gminę Wągrowiec dotyczą tylko zapewniania dostępu do: podstawowej opieki zdrowotnej oraz leków i innych środków medycznych. W zakresie usług specjalistycznych, społeczność lokalna tego samorządu korzysta przede wszystkim z placówek i obiektów zlokalizowanych w mieście Wągrowiec. Należą do nich między innymi: Szpital Powiatowy, Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, Stacja Dializ, Poradnia Leczenia Uzależnień oraz przychodnie i gabinety specjalistyczne – w tym również fizjoterapeutyczne. Gmina Wągrowiec zapewnia przy tym dojazd do tych placówek płatną komunikacją publiczną – głównie autobusową.

1.1.8. Zasoby mieszkaniowe

Charakteryzując gminę Wągrowiec należy również zaprezentować jej zasoby mieszkaniowe (wykres 5) . Na terenie tego samorządu przeważają głównie budynki jednorodzinne, które w znacznej części przynależą do indywidualnych gospodarstw rolnych. Budynki wielorodzinne natomiast są zlokalizowane przede wszystkim w tych miejscowościach, w których funkcjonowały jeszcze w czasach komunistycznych Państwowe Gospodarstwa Rolne i Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne. Pod względem prawa własności i nadzoru obiekty wielorodzinne należą do prywatnych spółdzielni mieszkaniowych bądź stanowią część samorządowych zasobów komunalnych.

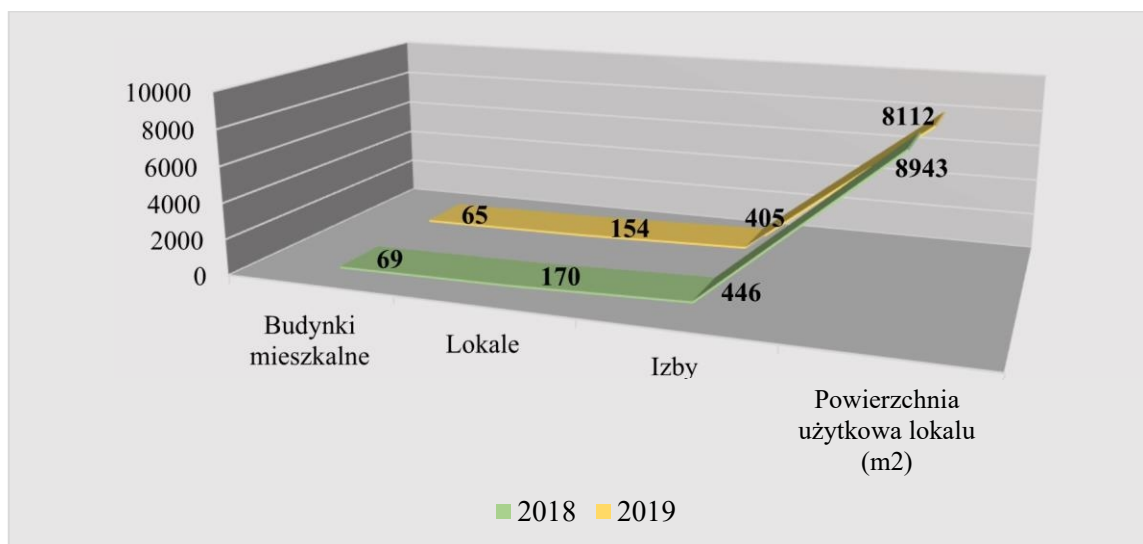
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe gminy Wągrowiec

Źródło: dane GUS.

Ważnym elementem infrastruktury mieszkaniowej gminy Wągrowiec w kontekście pracy socjalnej są zasoby komunalne (wykres 6). Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie kodeksu cywilnego, do zadań własnych samorządów gminnych należy tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych lokalnej wspólnoty poprzez zapewnianie lokali w ramach najmu socjalnego i lokali zamiennych oraz zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach.

Wykres 6. Zasoby komunalne gminy Wągrowiec

Źródło: UG Wągrowiec.

Stan techniczny mieszkań wchodzących w zasób komunalny jest systematycznie modernizowany. W budżecie Gminy corocznie ujęte są środki finansowe na bieżące utrzymanie istniejącej substancji mieszkaniowej.

1.1.9. Jednostki wsparcia społecznego

W infrastrukturze społecznej każdego samorządu gminnego funkcjonują osoby i rodziny, które wymagają wsparcia – często wielostronnego, które obejmuje nie tylko pomoc finansową, ale też materialną oraz pracę socjalną. Zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do obszaru działań w zakresie wsparcia społecznego zalicza się w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń określonych ustawowo,
- pracę socjalną oraz organizację i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk sygnalizujących potrzebę pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- rozwijanie nowych form samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W gminie Wągrowiec czynności z zakresu wsparcia społecznego realizuje przede wszystkim Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który został powołany na mocy uchwały nr X/50/90 Gminnej Rady Narodowej w Wągrowcu z dnia 6 kwietnia 1990 r. w celu podejmowania działań z zakresu administracji rządowej i zadań własnych gminy w obszarze pomocy społecznej. Nadzór nad działalnością tej instytucji sprawuje gminny organ wykonawczy – wójt gminy wiejskiej Wągrowiec. Celem jej działalności natomiast jest umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie potrafią oni samodzielnie rozwiązać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby czy możliwości. Przy czym analiza danych ilościowych wskazuje, że liczba rodzin, które wymagały wielostronnego wsparcia społecznego w 2019r. w gminie Wągrowiec, w porównaniu z 2018r. jest niższa (tabela 9).

Tabela 9. Liczba rodzin objętych wsparciem społecznym w gminie Wągrowiec

FORMA WSPARCIA SPOŁECZNEGO	LICZBA RODZIN, KTÓRYM UDZIELONO WSPARCIA SPOŁECZNEGO	
	2018	2019

Pomoc i wsparcie	707	629
Świadczenie (pieniężne i niepieniężne)	503	421
Praca socjalna	351	339

Źródło: GOPS Wągrowiec

Dominującą formą wsparcia społecznego są świadczenia – pieniężne i niepieniężne (tabela 10). Przysługują one tym osobom, które spełnią określone kryteria ustawowe, a rodzaj pomocy zależy od indywidualnych potrzeb danej jednostki czy rodziny, zdefiniowanych w procesie diagnozy społecznej i socjalnej.

Tabela 10. Świadczenia socjalne przyznane osobom i rodzinom w gminie Wągrowiec

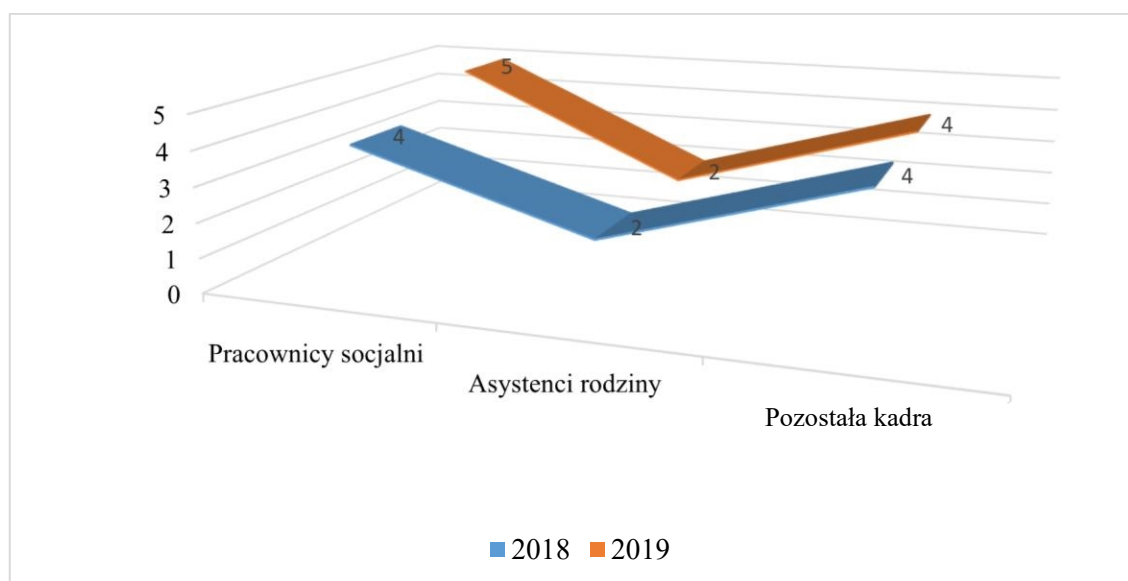
RODZAJ ŚWIADCZENIA		LICZBA OSÓB/RODZIN, KTÓRYM UDZIELONO WSPARCIA SPOŁECZNEGO			
		2018		2019	
		Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	zasiłek stały	50	48	43	41
	zasiłek okresowy	20	20	14	14
	zasiłki celowe	221	209	156	151
	ubezpieczenie zdrowotne	42	41	36	35
	prace społecznie użyteczne	7	7	7	7
Niepieniężne	ubranie	–	–	–	–
	schronienie	5	5	10	7
	pomoc rzeczowa	102	100	59	58
	posiłki	90	50	84	44
	pobyt w DPS	14	14	12	12
	usługi opiekuńcze	9	9	10	11

OGÓŁEM	560	503	431	421
---------------	------------	------------	------------	------------

Źródło: GOPS Wągrowiec.

Podstawową formą działalności zawodowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu jest pomoc socjalna, realizowana przez wykwalifikowaną kadrę pracowniczą (wykres 7). Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej jej celem jest poprawa funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym oraz rozwinięcie lub wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej tych podmiotów. Takie działania mogą być prowadzone w oparciu o kontrakt bądź projekt socjalny, przy wykorzystaniu właściwych metod i technik, stosowanych z poszanowaniem godności jednostki i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna jest przy tym świadczona wszystkim wymagającym takiego wsparcia osobom i rodzinom - bez względu na posiadany dochód.

Wykres 7. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu

Źródło: GOPS Wągrowiec.

W art. 45 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej zawarto również obowiązek realizacji zadań w zakresie pracy socjalnej przy wykorzystaniu możliwości tkwiących w środowisku lokalnym. W założeniach normatywnych, celem takich czynności jest za-

pewnienie współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla wielostronnego i wyczerpującego zaspokojenia potrzeb lokalnych społeczności.

Zadania w zakresie polityki rodzinnej realizowane są przez Referat Obywatelski i Spraw Społecznych przy Urzędzie Gminy w Wągrowcu. Polegają one przede wszystkim na wypłacie świadczeń wychowawczych, rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekunów, wypłatę świadczeń dla osób niepracujących lub rezygnujących z pracy w celu sprawowania opieki nad osobą zależną realizację programu "Dobry start", Karty Dużej Rodziny, Gminnej Karty Rodziny, Karty Seniora.

W gminie Wągrowiec zadania wynikające z art. 45 ust.2 ustawy o pomocy społecznej, realizuje się poprzez współpracę z poszczególnymi podmiotami i instytucjami, które ulokowane są nie tylko w rzeczywistości społecznej tego samorządu, ale także funkcjonują w innych administracyjnych jednostkach terytorialnych powiatu wągrowieckiego oraz województwa wielkopolskiego (rysunek 4)

Rys. 4. Pomocnicze jednostki wsparcia społecznego gminy Wągrowiec

Źródło: GOPS Wągrowiec.

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ściśle współpracuje z Urzędem Gminy w Wągrowcu, Radą Gminy Wągrowiec, Radą Seniorów Gminy Wągrowiec oraz Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wszystkie działania podejmowane przez jednostki wsparcia społecznego i koordynowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu ukierunkowuje się przy tym przede wszystkim na: wspieranie w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i egzystencji w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także usamodzielnianie oraz szeroko rozumianą integrację ze środowiskiem. Są one szczególnie ważne w perspektywie wciąż wzrastającej liczby osób i rodzin, które wymagają pomocy społecznej czy socjalnej.

1.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Wągrowiec

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać, wspiera osoby i rodziny w procesie zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach, dążąc jednocześnie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna obejmuje w szczególności przyznawanie i wypłacanie świadczeń; pracę socjalną; prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej; analizę i ocenę problemów wymagających świadczeń z pomocy społecznej; realizację zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych; rozwijanie nowych form pomocy społecznej.

Wsparcie socjalne udzielane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu trafia do rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu długotrwałej choroby, niepełnosprawności, ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego i sprawach opiekuńczo - wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność, alkoholizmu, przemoc w rodzinie bezdomności, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, narkomania oraz zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Powody przyznawania pomocy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Wągrowiec
w latach 2017 - 2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Ubóstwo	135	131	98
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	5	6	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	43	42	34
w tym:			
wielodzietność	37	38	29
Bezrobocie	85	66	41
Niepełnosprawność	142	150	123
Długotrwała lub ciężka choroba	160	174	144
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego	90	84	60
w tym:			
rodziny niepełne	40	38	28
rodziny wielodzietne	35	30	22
Przemoc w rodzinie	12	7	7
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	42	40	31
Narkomania	0	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po	5	3	4

zwolnieniu z zakładu karnego			
Trudności w integracji osób, które otrzymałam status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zwolnienie na pobyt czasowy	0	0	0
Zdarzenie losowe	4	4	1
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Na podstawie powyższej tabeli stwierdzić należy, iż problemy społeczne w gminie Wągrowiec zmieniała się na przestrzeni ostatnich trzech lat. Najliczniejszą grupę klientów pomocy społecznej stanowią rodziny dotknięte problemem długotrwałej i ciężkiej choroby. Kolejnym ważnym powodem udzielania pomocy jest niepełnosprawność, a następnie w kolejności ubóstwo, bezrobocie, bezradności w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego i sprawach opiekuńczo - wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność, alkoholizmu, przemoc w rodzinie bezdomności, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, narkomania oraz zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

1.2.1. Ubóstwo

Bieda wpisana jest w historię świata, ale nie stanowi nieodłącznego losu każdego człowieka. Nie jest również związana z jego ludzką naturą, co nie oznacza że nie może wynikać z jego natury. Doświadczają jej wszystkie społeczności, w większym, bądź mniejszym zakresie. Z biedą mają do czynienia nie tylko społeczeństwa krajów niskorozwiniętych, lecz także te stojące wyżej (a nawet bardzo wysoko) na światowej drabinie rozwoju gospodarczego. W każdym z tych społeczeństw ubóstwo ma jednak inny wymiar – inny jest bowiem jego zakres, zasięg i głębokość, jak również odmienne czynniki mogą go determinować. Ubóstwo – pojęcie ekonomiczne i socjologiczne opisujące stały brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. Ubóstwo stanowi zagrożenie dla realizacji celów lub zadań życiowych.

W ostatnich latach zmniejszył się odsetek Polaków, którzy żyją poniżej minimum egzystencji. Pomogły świadczenia socjalne oraz dobra sytuacja na rynku pracy. Minimum egzystencji wyznacza bardzo niski poziom zaspokojenia potrzeb. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka.

Za minimum egzystencji, poniżej którego żyje ta grupa, uznaje się 701 zł na osobę samotną i 528 zł na osobę w rodzinie. Spadek skrajnego ubóstwa w ubiegłych latach był spowodowany dwoma głównymi czynnikami. Pierwszy czynnik to stale poprawiająca się sytuacja na rynku pracy, spadające bezrobocie i szybko rosnące płace, również te minimalne. Drugi czynnik to świadczenia socjalne, czyli świadczenie wychowawcze, świadczenie "Dobry start", a także dodatkowe świadczenie dla emerytów i rencistów. Bez względu na to, czy skala procesów ubożenia społeczeństwa wykracza poza pojedyncze przypadki, czy też nie, to jednak walka z tym zjawiskiem (lub przynajmniej przeciwdziałanie mu) stanowi wyzwanie dla polityki społecznej w każdym państwie. Prawo do zapewnienia minimalnego poziomu egzystencji przysługuje bowiem każdemu człowiekowi, niezależnie od tego, czy jest ono traktowane jako prawo naturalne, czy też będące rezultatem kontraktu społecznego, wynegocjowanego przez ludzkość na przestrzeni wieków. Oczywiście zaś jest, że skuteczne ukierunkowanie działań tej polityki mające na celu walkę z ubóstwem i jego skutkami wymaga uprzedniego postawienia precyzyjnej diagnozy w tym zakresie. Bez takiej diagnozy działania socjalne państwa mogą bowiem nie tylko nie przynieść oczekiwanych rezultatów, ale utrwalić, czy nawet pogłębić niekorzystny wymiar istniejących nierówności społecznych.

Pomimo spadku wyżej opisanego zjawiska, ono nadal występuje. Ubóstwo ma wiele przyczyn, które nie zawsze da się jasno określić. Wywołane jest bezrobociem, niepełnosprawnością oraz biernością życiową, brakiem odpowiedzialności za siebie i własną rodzinę.

1.2.2. Bezrobocie

Bezrobocie to niemożność znalezienia pracy zarobkowej przez ludzi w wieku produkcyjnym zdolnych i chętnych do pracy oraz aktywnie jej poszukujących. Bezrobotni stanowią więc część ludności w wieku produkcyjnym.

Rozmiary bezrobocia zależą od trzech czynników: współczynnika aktywności, liczby ludności w wieku produkcyjnym i rozmiarów zatrudnienia.

Opisując i analizując sytuację na rynku pracy, używa się najczęściej wielkości zwanej stopą bezrobocia. Jest to wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych do zasobów siły roboczej. Na podstawie tego wskaźnika wiadomo, jaka część zasobów pracy stanowią bezrobotni.

Aby być uznanym za bezrobotnym trzeba spełnić trzy warunki:

- pozostawać bez pracy
- aktywnie poszukiwać pracę,
- być zdolnym do pracy.

W Polsce za bezrobotnego uważa się osobę zdolną do pracy i gotową do jej podjęcia w ramach stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, pozostającą bez pracy i nie uczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół wieczorowych i zaocznych, o ile podjęła naukę w szkole wieczorowej lub zaocznej w okresie zatrudnienia, jeżeli:

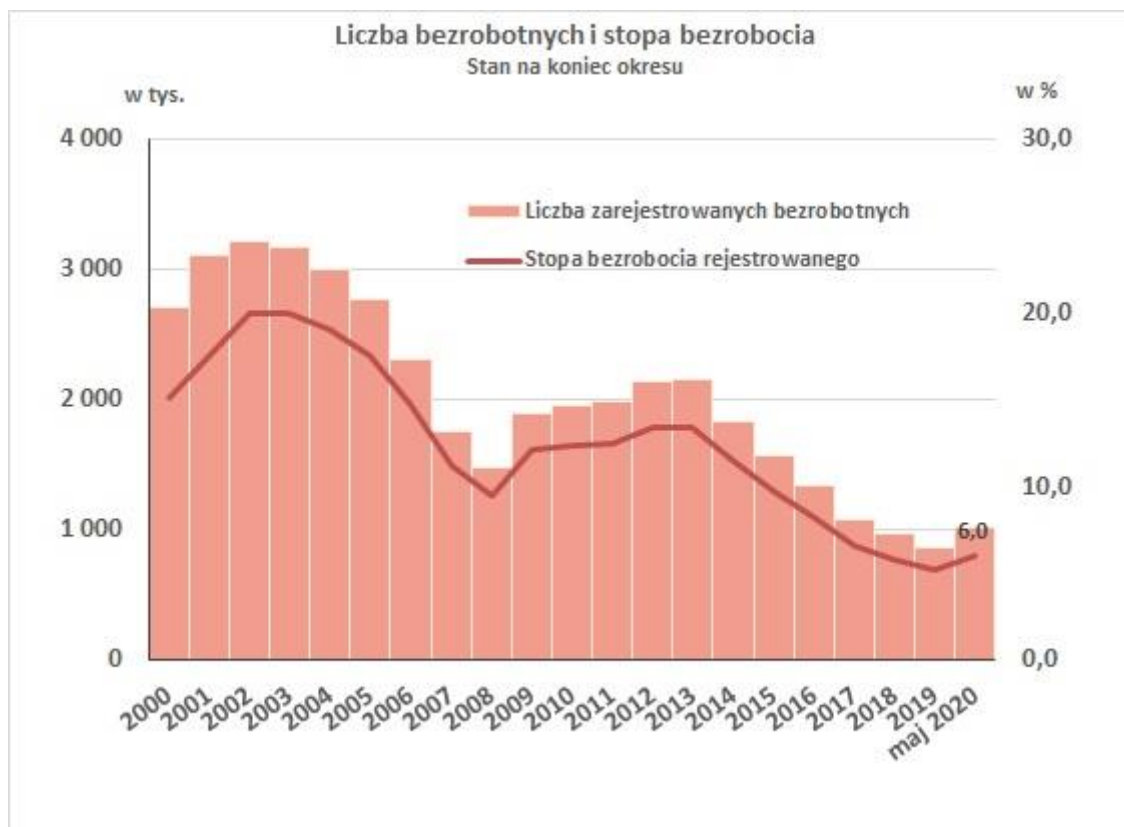
- ukończyła 18 lat
- kobieta nie ukończyła 60 lat, a mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury,
- osoba ta ani jej współmałżonek nie jest właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego,
- nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej lub nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu innej działalności,
- będąc osobą niepełnosprawną może podjąć pracę co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, jeżeli jest to uzasadnione sytuacją zdrowotną.

Wyróżnia się wiele różnych przyczyn występowania bezrobocia, gdyż jest to zjawisko bardzo złożone. Najpopularniejsze z nich to:

- nie dostosowanie struktury podaży do popytu pracy zgłaszanego przez pracodawców,
- brak równowagi między kierunkami kształcenia uczelni i szkół wyższych, a zapotrzebowaniem na określone zawody na rynku pracy,
- automatyzacja - zastępowanie siły roboczej nowoczesnymi maszynami,
- restrukturyzacja, a co za tym idzie likwidacja niektórych działalności gospodarczych,
- całkowity spadek lub ograniczenie produkcji określonych towarów bądź wykonywania usług z powodu braku zainteresowania ze strony konsumentów,
- zbyt duże obciążenia fiskalne przedsiębiorców,
- brak rozwoju gospodarczego w poszczególnych regionach kraju,
- likwidacja małych i średnich przedsiębiorstw, a w szczególności tzw. przedsiębiorstw rodzinnych,
- zmiana siedziby firmy - przenoszenie się do innych miast, województw itp.,
- złe promowanie wolnych miejsc pracy przez instytucję pośrednictwa pracy,
- brak mobilności i dyspozycyjności pracowników oraz osób bezrobotnych,
- brak chęci do podnoszenia kwalifikacji przez pracowników,
- nie umiejętność dostosowania się podmiotów gospodarczych do nowych zasad gospodarowania,
- brak wystarczających środków finansowych do przeciwdziałania bezrobociu,
- często niekorzystne zachowania związków zawodowych.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby bezrobotnej lecz także całej rodziny. Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy. Przejawia się to problemami opiekuńczo-wychowawczymi, zanikiem autorytetu rodzicielskiego i może prowadzić do rozpadu rodziny. Pojawia się także groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Bezrobocie jest na trzecim miejscu pod względem przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu.

Źródło: PUP w Wągrowcu

Stopa i wskaźniki bezrobocia

2020 rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Polska	5,5	5,5	5,4	5,8	6,0	6,1	6,1	6,1	6,1			
województwo wielkopolskie	3,1	3,1	3,1	3,3	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7			
powiat wągrowiecki	5,1	5,3	5,3	5,7	6,0	6,1	6,2	6,0	5,7			

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko
styczeń	2,8	3,9	2,8	2,6	4,5	3,4	3,2	2,2	2,7
luty	3,0	4,0	3,0	2,6	4,2	3,5	3,3	2,5	3,1
marzec	3,0	3,9	3,0	2,6	4,0	3,5	3,1	2,6	3,1

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko			
kwiecień	3,2	4,2	3,3	2,9	4,1	3,4	3,1	2,9	3,2			
maj	3,4	4,4	3,6	3,1	4,3	3,4	3,1	3,0	3,4			
czerwiec	3,5	3,8	3,7	3,2	4,6	3,7	3,3	2,9	3,3			
lipiec	3,5	3,9	3,6	3,3	4,6	3,9	3,6	2,9	3,4			
sierpień	3,4	3,8	3,6	3,1	4,2	3,7	3,6	2,8	3,1			
wrzesień	3,2	3,7	3,3	3,1	3,9	3,7	3,3	2,8	3,0			
październik	3,1	3,6	3,2	3,0	3,7	3,6	3,0	2,6	2,9			
listopad												
grudzień												
2019 rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Polska	6,1	6,1	5,9	5,6	5,4	5,3	5,2	5,2	5,1	5,0	5,1	5,2
województwo wielkopolskie	3,3	3,3	3,2	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
powiat wągrowiecki	6,1	6,0	6,0	5,3	4,8	4,6	4,6	4,7	4,6	4,4	4,4	4,5

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko
styczeń	3,4	4,8	3,0	3,2	5,3	4,4	3,9	2,9	3,2
luty	3,3	4,7	3,1	3,0	4,9	4,3	4,0	2,7	3,0
marzec	3,3	4,6	3,2	2,8	4,5	4,3	3,9	3,0	3,1

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko			
kwiecień	2,9	4,1	2,9	2,5	3,8	3,4	3,5	2,8	2,5			
maj	2,7	3,7	2,7	2,4	3,2	3,2	2,9	2,3	2,4			
czerwiec	2,5	3,6	2,5	2,2	3,3	3,2	2,6	2,3	2,4			
lipiec	2,5	3,6	2,6	2,2	3,4	3,2	2,5	2,2	2,3			
sierpień	2,6	3,7	2,8	2,4	3,4	3,1	2,6	2,1	2,3			
wrzesień	2,5	3,6	2,7	2,3	3,5	3,2	2,6	1,9	2,3			
październik	2,4	3,5	2,6	2,1	3,6	3,2	2,6	1,8	2,1			
listopad	2,5	3,4	2,5	2,3	3,9	3,2	2,6	1,8	2,2			
grudzień	2,5	3,5	2,5	2,2	4,0	3,2	2,8	1,8	2,3			
2018 rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Polska	6,8	6,8	6,6	6,3	6,1	5,8	5,8	5,8	5,7	5,7	5,7	5,8
województwo wielkopolskie	3,8	3,9	3,7	3,5	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1
powiat wągrowiecki	6,8	7,0	6,9	6,7	6,3	6,0	5,7	5,8	6,0	5,7	5,7	5,7

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko
styczeń	3,8	5,1	3,2	3,3	5,5	4,9	4,1	3,8	4,5
luty	3,9	5,3	3,4	3,4	5,7	4,8	4,4	4,0	4,6
marzec	3,8	5,2	3,4	3,3	5,2	5,0	4,2	3,9	4,3
kwiecień	3,7	5,0	3,4	3,0	4,7	4,7	4,0	3,7	4,2

Miesiąc	powiat	w tym kobiet	m. W-c	gm. W-c	gm. W-no	gm. D-ek	migm G-cz	migm S-ki	gm. M-ko
maj	3,5	4,9	3,2	2,9	4,2	4,5	3,9	3,4	3,8
czerwiec	3,3	4,6	3,0	2,9	4,0	4,4	3,6	3,0	3,9
lipiec	3,1	4,4	2,9	2,9	3,9	3,9	3,8	2,5	3,4
sierpień	3,2	4,5	3,1	2,9	3,7	3,8	3,8	2,5	3,4
wrzesień	3,3	4,6	3,2	2,8	4,1	3,6	4,1	2,8	3,6
październik	3,1	4,5	3,0	2,8	4,3	3,3	3,7	3,0	3,0
listopad	3,1	4,4	3,0	3,0	4,1	3,5	3,6	2,8	2,9
grudzień	3,1	4,5	2,9	2,9	4,3	4,0	3,7	2,7	3,0

1.2.3. Osoby starsze, niesamodzielne i niepełnosprawność

Na przestrzeni minionych lat obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa. Zgodnie z terminologią Organizacji Narodów Zjednoczonych starzenie się społeczeństwa ma miejsce wówczas, gdy udział ludności w wieku powyżej 65 lat przekracza 7% populacji. Rosnąca liczba osób starszych rodzi potrzebę edukowania do starości oraz tworzenie takich form aktywności społecznej, które pozwolą seniorom na utrzymanie dobrej kondycji zdrowotnej, psychicznej oraz jak najdłuższe zachowanie samodzielności.

W tym celu należy modyfikować oraz wzmacniać instrumenty lokalnej polityki społecznej na szczeblu lokalnym. Konieczne jest zatem wspieranie i organizacja klubów seniora, rozwoju Uniwersytetu Trzeciego Wieku, dziennych domów pobytu. Takie formy działań służą bowiem wzmacnianiu aktywności osób starszych oraz podtrzymywaniu więzi międzyludzkich. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy usługi opiekuńcze dla osób starszych i niesamodzielnych. Na terenie miasta Wągrowca istnieje Dzienny Domy Seniora, do którego obecnie uczęszcza 10 osób z terenu gminy oraz Dzienny Dom Opieki Medycznej, do którego również uczęszczają mieszkańcy gminy.

Tutejszy ośrodek w 2020 r. przystąpił do realizacji rządowego programu "Opieka wytnieniowa" - edycja 2020 r.

Wymienione formy wsparcia środowiskowego mają na celu zarówno wsparcie rodzin w opiece nad niepełnosprawnymi członkami rodziny oraz powstrzymanie rosnącej liczby osób ubiegających się o miejsca w domach pomocy społecznej.

W przypadkach, kiedy stan zdrowia ogranicza samodzielne funkcjonowanie, organizowane są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania.

Osobami niepełnosprawnymi zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Za osoby niepełnosprawne uważa się osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznego sprawności. Przyjęto podział skutków choroby na: uszkodzenia, niezdolność i ograniczenie w rolach. Uszkodzenie dotyczy nieprawidłowości budowy i wyglądu ciała oraz funkcji narządów lub układów, niezależnie od przyczyny; oznacza więc zaburzenie na poziomie narządu. Niezdolność odzwierciedla skutki uszkodzenia w wykonywaniu czynności i aktywności danej osoby. Ograniczenia w rolach są zaś następstwami uszkodzenia i niezdolności, które mają wpływ na międzyludzkie interakcje i przystosowanie do otoczenia.

Jakość życia osób niepełnosprawnych uwarunkowana jest wieloma barierami oraz czynnikami psychospołecznymi. Bariery mentalne ukryte w świadomości społecznej spowodowane są niezrozumieniem, niewiedzą oraz utrwalonymi od lat stereotypami i uprzedzeniami. Postrzeganie ludzi przez pryzmat niesprawnego ciała nie pozwala na traktowanie ich jako osób myślących, czujących, mających takie same potrzeby, aspiracje, prawa i obowiązki jak inni. Stygmatyzacja chorych zazwyczaj wynika z braku wiedzy oraz z lęku przed ich innością w oczach społeczeństwa. Edukacja, rehabilitacja oraz rozwijanie zainteresowań i pasji mogą uczynić życie ludzi chorych i niepełnosprawnych aktywnym oraz twórczym. Rehabilitacja społeczna i zawodowa przeciwdziała izolacji, marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu, ułatwiając niepełno-

sprawnym drogę do integracji. Wiedza na temat korzyści z zatrudniania niepełnosprawnych pracowników jest nadal niedostateczna i nie skłania do zatrudnienia ich, mimo zachęt ekonomicznych. Zjawisko dyskryminacji oraz obojętność znacząco spowalniają proces powstawania społeczeństwa uniwersalnego. Aktywne i twórcze życie jest podstawowym wyznacznikiem poczucia godności oraz jakości życia osób chorych bądź niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne mają gwarantowane świadczenia przyznawane w związku z niepełnosprawnością – zasiłki stałe tytułu niepełnosprawności, zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe, pomoc w formie usług opiekuńczych a także wszelkiego rodzaju poradnictwo.

Współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu z osobami niepełnosprawnymi ma na uwadze poprawę wizerunku niepełnosprawności poprzez ograniczenie barier w dostępie do różnego rodzaju zasobów oraz wyrównywanie szans. Na bazie sieci współpracy lokalnych struktur prowadzone są działania mające na celu pomoc osobom niepełnosprawnym. Współpracowano z następującymi jednostkami:

- Środowiskowym Domem Samopomocy w Wągrowcu,
- Warsztatami Terapii Zajęciowej w Wągrowcu,
- Specjalnym Ośrodkiem Szkolno- Wychowawczym w Wągrowcu,
- Stowarzyszeniem „Rehabilitacja” w Wągrowcu,
- Hospicjum Miłosiernego Samarytanina w Wągrowcu

oraz innymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. Problem długotrwałej choroby wiąże się również ze złymi warunkami ekonomicznymi w rodzinie, nieprawidłowym stylem życia, może być wynikiem uzależnienia się od alkoholu, nikotyny. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu stara się sprostać zapotrzebowaniu w zakresie usług opiekuńczych, kierując mieszkańców do domów pomocy społecznej, pomagając załatwiać formalności związane z pobytem w Zakładzie Opiekuńczo- Lecznicznym w Wągrowcu.

W zakresie poprawy sytuacji osób niesamodzielných i ich opiekunów faktycznych Gmina Wągrowiec w roku 2018 przystąpiła jako partner do realizacji projektu "Twój czas". Wsparciem w ramach projektu było objętych 125 niesamodzielných osób starszych (wiek 60 + K; 65+M) ,zamieszkałych na obszarze gminy, a także grupa 80 osób

na co dzień się nimi opiekująca, tzw. opiekunowie faktyczni. Łącznie w projekcie wzięło udział 225 osób, mieszkańców Gminy Wągrowiec Osoby uczestniczące w projekcie otrzymali ofertę różnorodnego wsparcia, dostosowanego do ich sytuacji społecznej i zdrowotnej, oraz deklarowanych potrzeb. Osoby niesamodzielne skorzystały z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i usług fizjoterapeuty, Dla podopiecznych mieszkających samotnie dostępny był system opieki zdalnej –bransoletka umożliwiająca w sytuacji zagrożenia połączenie z centrum wsparcia medycznego, opiekunem ramienia projektu lub osobą bliską. W ramach pakietu określonego w Indywidualnym Planie Wsparcia ,osoby niesamodzielne skorzystały z usług realizowanych poza domem – na obszarze gminy Wągrowiec w ramach Centrum Wsparcia Opiekunów w gabinecie fizykoterapii, gabinecie psychologa oraz w Klubie Seniora. Część uczestników projektu skorzystała z tzw. Mieszkania Wspomaganego, które znajduje się na terenie Ośrodka Rehabilitacyjno-Wypoczynkowego „Wielspin” w Wągrowcu.

Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność są kolejnymi najczęściej występującymi powodami przyznawanie pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu.

1.2.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Kolejnym pod względem częstotliwości występowania na terenie gminy Wągrowiec jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Rodzina, to grupa osób powiązanych ze sobą poprzez pokrewieństwo, powinowactwo lub wspólne zamieszkiwanie. Zdaniem socjologów i według najprostszych definicji to „najważniejsza podstawowa grupa społeczna na której opiera się całe społeczeństwo”. Rodzina jest powołana do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najpełniej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką oraz ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości na pierwszy plan wysuwa się szczęście i dobro dziecka, które daje jednocześnie szczę-

ście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać wiele czynników wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Rodzina w takim przypadku nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci oraz po-myślnie rozwiązywać swoje problemy domowe i sytuacje kryzysowe. Rodziny te naj-częściej odznaczają się zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozpadem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, niestabilnością emocjonalną rodziców. Negatywne skutki tych zjawisk najbardziej do-tykają dzieci. Bezradność wiąże się z brakiem umiejętności zaspokajania niezbędnych potrzeb swoich i swoich najbliższych. W przypadku spraw opiekuńczo-wychowawczych pojęcie to związane jest z procesem wychowania dziecka i obej-muje kwestie dotyczące zapewnienia dziecku niezbędnych warunków bytowych, a w szczególności procesów wychowawczych. Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opie-ki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić, oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Problemy bez-radności wychowawczej notuje się w dość licznej grupie osób, co ma istotny wpływ dla rozwoju społeczności lokalnej.

Tabela: Liczba rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowaw-
czych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok 2019
liczba rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	84	60

Źródło: Dane GOPS Wągrowiec

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowaw-
czej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę |w wypełnia-
niu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i pomagać, aby przywrócić rodzinie
prawidłowe funkcjonowanie. Stosowane rozwiązania winny opierać się na współpracy
różnych podmiotów wsparcia społecznego, po to aby udzielona pomoc była komplek-

sowa. W przypadku problemów opiekuńczo-wychowawczych jednym z narzędzi pracy z rodziną jest współpraca z asystentem rodziny, prowadzona za zgodą rodziny. Praca opiera się na kompleksowym działaniu które polega na towarzyszeniu z zachowaniem profesjonalnych relacji. Towarzyszenie to opiera się na indywidualnym podejściu do sytuacji osoby wspieranej w czasie, jakiego ona potrzebuje, aby dokonać zmian w swoim życiu, na nowo odzyskać wiarę we własne siły i włączyć się aktywnie w życie społeczne.

Tabela: Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

Wyszczególnienie	Rok 2018	Rok 2019
liczna rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	26	26

Źródło: Dane GOPS Wągrowiec

Praca z rodzinami jest efektem złożonym i długotrwałym. Efekty tej pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymywane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny wsparciem asystenta nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W sytuacji, gdy pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej stanowi zagrożenie dla jego bezpieczeństwa lub życia, koniecznym staje się odseparowanie go i umieszczenie w pieczy zastępczej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej kształtowała się następująco:

Tabela: Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

wyszczególnienie	Rok 2018	Rok 2019
liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	10	10
Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	2

Na terenie gminy Wągrowiec realizowany jest "Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wągrowiec", którego celem głównym jest udzielanie kompleksowej pomocy i wsparcia rodzinom z tereny gminy Wągrowiec w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz promowanie społecznie pożądanego modelu rodziny.

1.2.5. Alkoholizm

Ludzie zmęczeni ciągłymi zmianami żyją w wielu przypadkach na granicy ubóstwa nie zaspokajając swoich podstawowych potrzeb. Coraz więcej z nas obawia się kryzysu, który wydawałoby się jest nieunikniony. Za licznymi formami patologii społecznej podąża wzrost przestępczości wynikającej z dezorganizacji życia, załamania funkcji wychowawczej rodziny czy instytucji kontroli społecznej, ale również zwykłej ludzkiej bezradności. Problemy te w wielu przypadkach osiągają takie rozmiary, że stają się trudną do zaakceptowania codziennością.

Do jednego z wielu niepożądanych zjawisk należy między innymi alkoholizm. Problem, który ma dwa oblicza. Z jednej strony nastrojowe randki, noworoczne toasty, a z drugiej strony rozpacz bitych żon, śmiertelne wypadki samochodowe, zdrowie nie do uratowania. Jednym słowem oczywistym staje się fakt, że alkohol pełni w naszym życiu szczególną rolę. Ciekawym jest, że niektórzy z nas świadomie przekraczają granice kontroli i tracą się w próżni uzależnienia, wpadają w niekontrolowany wir uzależnienia, który niszczy ich samych, ale również rodziny. Dlaczego bywa tak jak mówi to chińskie przysłowie „człowiek sięga po kieliszek, potem kieliszek sięga po butelkę, a butelka sięga po człowieka”. W okresie rozchwiania społecznego alkoholizm staje się plagą społeczną, burzy małe i duże struktury, a w szczególności więzi rodzinne, osłabia tym samym funkcję wychowawczą, a w swoim najgorszym z możliwych przejawów doprowadza do wyniszczenia egzystencji.

W ostatnich latach prowadzi się coraz więcej badań dotyczących alkoholizmu. Badaniem obejmuje się nie tylko osoby uzależnione, ale również rodziny, przyjaciół, krewnych. A w szczególności dzieci żyjące w rodzinach alkoholowych. To właśnie one najbardziej są narażone na nieadekwatne zachowania osoby pijącej i niezdolne

do przeciwstawienia się jej nałogowi. Wszystko jednak to co dzieje się w najmniejszej komórce społecznej odbija się na wszystkich obywatelach.

Ostatnio eksperci zgodzili się i uznali alkoholizm jak o chronicznie rozwijające się i mogące doprowadzić do zgonu schorzenie biogenetyczne i społeczne, charakteryzujące się narastającą tolerancją i fizjologicznym uzależnieniem przejawiającą się utratą kontroli nad piciem, rozmaitymi zmianami osobowościowymi i konsekwencjami społecznymi.

Przywykliśmy do myślenia, że alkoholizm to choroba, która zostawia ruinę człowieka, choroba, która nieuchronnie prowadzi do śmierci. Alkoholikiem jest się jednak o wiele wcześniej. Wierzmy, że dopóki ktoś nie bije żony pod wpływem alkoholu, dopóki pije tylko piwo, nie pije samotnie i nie od rana – to nie alkoholik. Nie ma nic bardziej błędnego niż takie myślenie.

Alkoholicy to ludzie nie potrafiący sobie własnymi siłami poradzić z problemem, którzy nie są w stanie konsekwentnie kontrolować swego picia przez dłuższy czas, którzy nie mogą ręczyć za swoje zachowanie po tym jak zaczną pić.

Uzależnienie alkoholika jest tak silne, że chęć napicia się jest ważniejsza niż wszystkie relacje rozumowe, i uczuciowe. Większość alkoholików nienawidzi samych siebie, samego picia i smaku alkoholu, ale pije bo nie widzi wyjścia z sytuacji. Ich picie na pewnym etapie choroby ma wręcz charakter obsesji.

Zespół uzależnienia od alkoholu nie powstaje nagle od jednego kieliszka. Istnieje wiele stadiów na drodze do picia patologicznego. W powstawaniu nałogu bardzo ważne znaczenie odgrywają uwarunkowania psychiczne i różnorodne trudne sytuacje życiowe, w których człowiek odczuwa przykre napięcie, stany lęku i depresji.

Uzależnienie od alkoholu to choroba, która nie wybiera. Dotyka ona wszystkich nie omijając w tym kobiet, młodzieży i dzieci. Od alkoholu uzależniają się bardzo różne osoby, ale w ostatecznym rozrachunku zachowują się one podobnie i demonstrują postawy destruktywne i antyspołeczne. Alkoholicy to nie tylko osoby słabe posiadające kłopoty. To również ludzie na wysokich stanowiskach, ludzie cenieni i działający społecznie. To fachowcy, artyści, księża. Nie ma właściwie takiej sfery życia, na którą we zjawisko nie oddziaływałoby negatywnie. Leczenie tej choroby wiąże się z wielkimi kosztami ponoszonymi przez nas wszystkich.

Alkohol sam w sobie nie powoduje niczego więcej, poza nieokreślonym poczuciem zmiany świadomości i upośledzeniem koordynacji ruchów. Nie wywołuje on automatycznie bójek czy niekontrolowanych napadów porywczości. Zachowanie osoby pod wpływem alkoholu jest wypadkową współdziałania kilku czynników i zależy nie tylko od wiary w to co może się wydarzyć po spożyciu, ale także od wyobrażenia o tym czego oczekuje od nas społeczeństwo, które daje przyzwolenie na takie zachowanie.

Konieczne staje się uświadomienie ludziom w każdym wieku, że picie alkoholu samo w sobie nie jest czymś złym i że nie musi pociągać za sobą agresywnych zachowań, prostackiego molestowania seksualnego, czy niekontrolowanych wybuchów emocji.

Aby wspomóc dążenia społeczeństwa w walce z alkoholizmem należy edukować młodych ludzi w tej dziedzinie i wskazać jakie alkohol może wywoływać zmiany i jak ważna staje się wczesna interwencja w przypadku problemów związanych z piciem.

Poziom rozpicia jest dysfunkcyjny dla całego systemu społecznego, postępujący alkoholizm stworzył też dogodne warunki dla rozwoju grup przestępczych, marnotrawstwa, niegospodarności działań opiekuńczych i zakazanych, bezrobocia prostytutki i innych patologii społecznych. Duże nakłady leczenia obciążają służbę zdrowia, a szkody moralne jakie poniosły żony i dzieci alkoholików w wyniku awantur i bójek, utraty pracy osoby uzależnionej nigdy nie zostaną zrekompensowane.

Dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym zasługują na szczególną uwagę przy opisywaniu społecznych skutków alkoholizmu. Żyją one w atmosferze ciągłego strachu, niepewności i zastraszenia. Mają one nerwicę, pogarszający się nastrój, są płaczliwe i nie umiejętnie panują nad swoimi emocjami. Nie mają one odpowiednich wzorców i nie potrafią funkcjonować w społeczeństwie, a w wielu przypadkach powtarzają błędy swoich rodziców.

Poprzez działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gmina Wągrowiec podejmuje na bieżąco działania profilaktyczne by zmniejszyć skalę i skutki tego zjawiska.

1.2.6. Przemoc w rodzinie

Według przepisu art. 2 ust. 2 znowelizowanej w 2010 roku Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako przemoc w rodzinie należy

rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu

art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. 2019 r. poz. 1950, poz. 2128, Dz. U. poz.568, poz. 875, poz. 1086), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą".

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkom rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna - jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Siły są nierówne - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy. Przemoc narusza prawa i dobra osobiste. Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.), a także powoduje cierpienie i ból. Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy i skutki przemocy

Rodzaje przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
PRZEMOC FIZYCZNA	szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy,	bezpośrednie: uszkodzenia ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące skutki: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczucie zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.
PRZEMOC PSYCHICZNA	wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.	zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.
PRZEMOC	gwałt, wymuszanie pożycia	obrażenia fizyczne, ból i

SEKSUALNA	seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.	cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się /lęk, strach, unikanie seksu/, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.
PRZEMOC EKONOMICZNA	Okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.	całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia.

Uchwałą Nr LVI/404/2018 Rady Gminy Wągrowiec z dnia 23 lutego 2018 roku został powołany do życia Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wągrowiec. W skład zespołu wchodzi osoby, które dzięki swej pracy zawodowej przyczyniają się do poprawy sytuacji rodziny, która znalazła się w kryzysie. Oprócz funkcjonariuszy policji i pracowników socjalnych do grup zawodowych mających systematyczną styczność z ofiarami, a także sprawcami przemocy, należą kuratorzy zawodowi, członkowie gminnych

komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, nauczyciele i pracownicy ochrony zdrowia. Wszystkie wymienione grupy w swej codziennie wykonywanej pracy spotykają się często ze skutkami czyjejś agresji i przemocy. Starają się w ramach swoich kompetencji wspierać głównie ofiary. W Gminie Wągrowiec bezpośrednią pracą w zakresie przemocy zajmują się członkowie grup roboczych.

Z danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wągrowcu wynika, że do Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Wągrowiec w 2019 roku wpłynęło 26 Niebieskich Kart. W 2019 roku odbyło się 147 posiedzeń grup roboczych pracujących w celu zniwelowania zjawiska przemocy w rodzinie.

1.3. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod przy opracowywaniu i analizie strategii jest analiza SWOT. Dzięki tej metodzie możliwa jest identyfikacja uwarunkowań rozwojowych i prognozowanie kierunków rozwoju, w oparciu o ocenę atutów (silnych stron), słabości (słabych stron), a także szans i zagrożeń.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem planowania strategicznego.

S- Strengths (silne, mocne strony) - są to czynniki wewnętrzne, które należy wzmacniać;

W- Weaknesses (słabe strony)- są to czynniki wewnętrzne, które należy niwelować;

O- Opportunities (szanse, okazje, możliwości)- są to czynniki zewnętrzne, które należy wykorzystać w planowaniu dalszego rozwoju gminy, mają wpływ na pozytywną realizację celów;

T- Threats (zagrożenia, trudności)- są to czynniki zewnętrzne, których należy unikać.

Poniżej przedstawiono analizę SWOT, w formie dwóch tabel. W jednej z nich są prezentowane mocne i słabe strony gminy, a w drugiej szanse i zagrożenia.

Mocne strony	Słabe strony
- profesjonalnie przygotowana i kompe-	- bariera komunikacyjna, ograniczenie

tentna kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; - aktywność organizacji i instytucji działających na rzecz seniorów; - zapewnienie pomocy rodzinom w formie asystenta rodziny; - współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z różnymi instytucjami działającymi na rzecz mieszkańców w tym z jednostkami Gminy; - wykwalifikowana kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych; - bogata oferta turystyczna; - dobra baza instytucjonalna (światlice)	mobilności; - bariery architektoniczne, utrudniające osobom niepełnosprawnym dostęp do dóbr i usług; - utrzymujące się zagrożenie problemem alkoholowym; - utrzymujący się problem zjawiska przemocy w rodzinie; - niski poziom wykształcenia mieszkańców, brak odpowiednich kwalifikacji.
--	--

Szanse	Zagrożenia
- promocja działań za pomocą Internetu, mediów, prasy lokalnej; - możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych, w tym funduszy pomocowych z Unii Europejskiej; - stałe polepszanie bazy lokalowej placówek oświatowych; - umożliwienie podnoszenia poziomu	- starzenie się społeczeństwa, - postawa roszczeniowa klientów pomocy społecznej, - przy wsparciu programów typu 500 plus brak motywacji do podjęcia zatrudnienia, - emigracja zarobkowa, - nielegalne zatrudnienia, brak stałego

wykształcenia mieszkańców; - wykorzystanie istniejącej bazy; - koordynacja działań różnych jednostek	zatrudnienia,
--	---------------

1.4. Podsumowanie części diagnostycznej

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych posłużyła do opracowania wiodących założeń polityki społecznej gminy Wągrowiec na lata 2020-2030. Dzięki temu możliwe będzie podjęcie działań, mogących zminimalizować problemy społeczne. Najważniejsze z obszarów to:

- bezrobocie,
- pomoc osobom starszym, niesamodzielnym, niepełnosprawnym,
- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- alkoholizm,
- przemoc w rodzinie.

2. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJETYM STRATEGIĄ

Problem	Prognoza zmian
Bezrobocie	- motywowanie osób długotrwale bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia,

	- mała ilość osób bezrobotnych, - polepszenie warunków bytowych dzięki posiadaniu stabilizacji materialnej.
Pomoc osobom starszym, niesamodzielnym i niepełnosprawnym	- likwidacja barier architektonicznych, - wzrost świadomości społecznej poprzez wskazywanie dobrych wzorców, - aktywny styl życia, - współpraca międzypokoleniowa, - kontynuacja "opieki wytchnieniowej", "koperty życia", - kontynuacja " Karty Seniora" - wsparcie i współpraca z organizacjami senioralnymi, - wzrost poczucia bezpieczeństwa seniorów, - upowszechnienie informacji na temat usług na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	- rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, - lokalne inicjatywy na rzecz rodziny, - aktywizacja społeczno- zawodowa rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, - zajęcia profilaktyczno- wychowawcze, - zmniejszenie liczby rodzin wymagających wsparcia asystenta rodziny, a także zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.

Alkoholizm	- wzrost świadomości w zakresie tematyki związanej z uzależnieniem, jego skutkami, - ograniczenie dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży, - powszechność zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów, - ograniczenie ilości osób uzależnionych od alkoholu
Przemoc w rodzinie	- większa świadomość społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie, - wsparcie socjalne i psychologiczne dla ofiar przemocy, - wsparcie dla sprawców przemocy poprzez realizację specjalnych programów, - współdziałanie instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. CELE STRATEGIZNE, OPERACYJE, KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

MISJA

ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY WĄGROWIEC WARUNKÓW DO ROZWOJU, WYTYCZANIE KIERUNKÓW ZMIAN W CELU WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU JEDNOSTKI LUDZKIEJ, WSPIERANIE INICJATYW SPOŁECZNYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU.

Realizacja misji będzie możliwa poprzez wyznaczenie celów strategicznych, a także wyznaczenie kierunków niezbędnych działań, co z kolei ułatwi realizację celu głównego.

3.1 Rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej poprzez profesjonalizację pomocy społecznej

Cel operacyjny nr 1. - Profesjonalizm pomocy społecznej. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry ośrodka znacząco poprawi jakość usług społecznych. Dzięki profesjonalnemu zaangażowaniu system pomocy społecznej będzie bardziej wydolny i zorientowany na holistyczną pomoc. Dotychczasowa współpraca samorządu w obszarze polityki społecznej z organizacjami z pozarządowymi doprowadziła do powstania nowych rozwiązań i możliwości pomocowych, które wcześniej nie były zdefiniowane.

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki
1.	Systematyczny monitoring istniejących problemów społecznych	Liczba sporządzonych raportów
2.	Systematyczne doszkącanie kadry Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy GOPS
3.	Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwości udzielenia wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy	Liczba plakatów, ulotek, liczba osób poinformowanych
4.	Systematyczna współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej na terenie Gminy	Liczba osób, którzy w ten sposób otrzymali pomocy
5.	Wspieranie powstających i istniejących	Liczba nowo powstałych organizacji

	jących organizacji pozarządowych poprzez poradnictwo w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji z innych źródeł niż samorządowe	pozarządowych, ilość inicjatyw przeprowadzonych przez organizacje pozarządowe z otrzymanych grantów
--	--	---

3.2. Wspieranie rodzin będących w kryzysie poprzez pomoc osobom i rodzinom będących bezradnymi w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienie pozycji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 2 - Pomoc osobom, rodzinom bezradnych opiekuńczo-wychowawczo, a także wzmocnienie pozycji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym. Mocna i stabilna rodzina to mocne i stabilne społeczeństwo. Wzmacniając pozycje rodziny uwzględniając jej wszystkich członków rodziny dajemy jej możliwość przezwyciężenia problemów i sytuacji, z którymi w tych niełatwych czasach się zmierza. Narzędziem pomocowym dla rodziny będzie profesjonalna asysta rodzinna.

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki
1.	Zintensyfikowania pracy socjalnej, asystentury rodzin	Liczba sporządzonych raportów
2.	Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin i osób pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej	Ilość i wysokość świadczeń finansowanych otrzymanych przez rodziny z systemu pomocy społecznej
3.	Współpraca z innymi instytucjami w zakresie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci, które pojechały na kolonie
4.	Systematyczna współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącego monitoringu sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do	Wymiar organizacyjny współdziałania ośrodka pomocy z placówkami oświatowymi

	przedszkoli i szkół – przeciwdziałanie pojawiający się patologiom	
5.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywne formy spędzania wolnego czasu m.in. Zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych	Liczba uczestników w zajęciach pozaszkolnych
6.	Opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny	Wskaźniki przyjęte w programie
7.	Opracowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Wskaźniki przyjęte w programie
8.	Podnoszenie kompetencji osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie	Liczba szkoleń/uczestników

3.3. Integracja społeczna i rozwój usług społecznych

Cel operacyjny nr 3 - Działania pomocowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i wykluczeniem społecznym, bezdomnych. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, a także zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień i zmniejszanie problemów, które aktualnie występują. zakładając realizację tego celu należy mieć na uwadze nie tylko zapewnienie materialnego wsparcia mieszkańców Gminy Wągrowiec ale działanie w obszarze psychospołecznym, które będzie miało istotny wpływ na jakość życia i poprawę komfortu psychicznego.

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki
-----	------------------	-----------

1.	Zabezpieczenie w budżecie niezbędnych środków finansowych	Ilość zaplanowanych i zrealizowanych zadań
2.	Współpraca z PUP, instytucjami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych - KIS	Wartość środków przeznaczonych na zmniejszenie skutków ubóstwa i bezrobocia przez GOPS
3.	Podejmowanie działań mających na celu zmianę postawy osób ubogich z biernej na aktywną i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za własne życie m.in. Poprzez zawieranie kontraktów socjalnych, cykliczną pracę socjalną	Liczba zawartych kontraktów
4.	Modernizacja/ zwiększenie liczby lokali socjalnych jako działania profilaktyczne wobec zagrożenia bezdomnością.	Liczba lokali socjalnych na terenie gminy
5.	Tworzenie warunków do różnych form zatrudnienia socjalnego we współpracy z PUP i innymi podmiotami	Liczba osób wykonujących prace interwencyjne, roboty publiczne i prace społecznie użyteczne
6.	Diagnozowanie problemu uzależnień na terenie gminy	Liczba sporządzonych raportów
7.	Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, przemocy i agresji	Liczba pogadanek/kampanii
8.	Opracowanie i realizacja Gminnego Programu rozwiązywania Problemów	Wskaźniki przyjęte w programie

	Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.	
--	--	--

3.4. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych poprzez wzmacnianie samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych; aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 4 - wzmacnianie samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizacja osób z niepełnosprawnością. . Dotychczasowa współpraca samorządu w obszarze polityki senioralnej z organizacjami z pozarządowymi doprowadziła do powstania nowych rozwiązań i możliwości pomocowych, które wcześniej nie były zdefiniowane.

Lp.	Kierunki działań	Wskaźniki
1.	Doskonalenie systemu świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług i opiekuńczych	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi, liczba opiekunek
2.	Aktywizacja rodzin i pomoc sąsiedzka w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych	Organizacja aktywizacji rodzin i pomoc sąsiedzka w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób starszych i niesamodzielnych
3.	Wspieranie różnych form imprez kulturalnych I rekreacyjnych, w których mogą uczestniczyć osoby starsze i niepełnosprawne	Ilość zorganizowanych imprez oraz ilość osób w nich uczestnicząca
4.	Realizacja profesjonalnych usług w ośrodku wsparcia	Liczba uczestników Dziennego Domu Seniora, Środowiskowego Domu Samopomocy w Wągrowcu

5.	Kontynuacja programu Opieka wy- technieniowa	Liczba osób objętych opieką wytchnie- niową
----	---	--

3.5. Sposób realizacji strategii

3.5.1. Źródła finansowania

Realizacja celów i kierunków działań w latach 2020- 2030 nastąpi dzięki następującym źródłom finansowania:

- środki z budżetu państwa,
- środki z budżetu gminy,
- środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych (m. in. z Unii Europejskiej, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, a także organizacji pozarządowych).

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na konieczność uświadamiania i propagowania możliwości korzystania ze źródeł organizacji pozarządowych. Poza tym możliwość uzyskania wsparcia ze środków zewnętrznych uzależniona będzie od wielkości środków pomocowych przekazanych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce.

3.5.2. Monitoring strategii

Strategia jako dokument otwarty podlega systematycznemu monitoringowi. Spowodowane jest to tym, że zmieniająca się rzeczywistość powoduje, iż problemy zawarte w strategii podlegają ciągłej ewaluacji. Monitorowanie będzie polegało na spisaniu wskaźników określonych dla zadań i działań, przy poszczególnych celach operacyjnych.

Sporządzone zostaną trzy sprawozdania:

- po 2023 roku

- po 2026 roku
- po okresie obowiązywania strategii, czyli po 2030 roku.

Sporządzenie tych sprawozdań umożliwi aktualizację treści zawartych w strategii i naniesienie ewentualnych zmian, a także bieżącą ocenę realizacji zadań i osiągniętych celów. Umożliwi to też podjęcie działań naprawczych. Tylko systematyczny monitoring strategii umożliwi jej prawidłowe wdrożenie i realizację.

3.5.3. Uwagi końcowe

Dzięki realizacji zadań określonych w strategii, możliwa jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy Wągrowiec, w obszarach które są główną treścią strategii. W dzisiejszym świecie bardzo ważne są wartości i wzorce społeczne, które dają poczucie stabilizacji i komfortu życia.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu we współpracy z instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, będą starali się wdrażać strategię, łącząc to z codzienną pracą zawodową. Wdrażanie poszczególnych celów strategii będzie ułatwiało realizację codziennych działań.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia ta w myśl art. 16b ustawy zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Podstawą opracowania strategii były dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Wągrowcu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu, Urzędu Gminy w Wągrowcu, Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wągrowcu, Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Wągrowiec, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wągrowcu oraz od mieszkańców w drodze ankiet składanych do Strategii Rozwoju Gminy Wągrowiec na lata 2020-2030.

Misją niniejszej strategii jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Wągrowiec warunków do rozwoju, wytyczanie kierunków zmian w celu wykorzystania potencjału jednostki ludzkiej, wspieranie inicjatyw społecznych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Misja ta będzie realizowana poprzez cele strategiczne zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Wągrowiec, w szczególności tych, którzy należą do grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w różnych obszarach życia społecznego. Strategia jako wieloletni dokument programowy jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej.

Zatem podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

Wójt

Przemysław Majchrzak